

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра мов і літератур Близького та Середнього Сходу

**Дискурс тероризму у сучасній та західній публіцистиці:
соціолінгвістичний аспект**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «магістр»
студента II курсу магістратури,
галузь знань 03 — Гуманітарні науки
освітньої програми
«Східна філологія, західноєвропейська
мова та переклад:
арабська мова і література»
спеціальності 035 Філологія
(035.060 східні мови та
літератури (переклад включно),
перша – арабська)
ЧЕРНИШОВА Анатолія Сергійовича
Науковий керівник:
к. філол. н., доц. **Марія ВЕЛИЧКО**
Рецензент:
к. філол. н., доц. **Іван СІВКОВ**

«Допущено до захисту»
Протокол засідання
кафедри мов і літератур Близького та Середнього Сходу
протокол №11 від «17» травня 2023 року
завідувач кафедри (підпис)
д. філол. н., доц. Олена МАЗЕПОВА

КИЇВ

2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Характеристика ісламістсько-терористичного дискурсу.....	6
1.1. Природа тероризму. Проблема прийняття єдиного терміна "тероризм".....	6
1.2. Комунікативні аспекти арабської мови в мережевому управлінні та поширенні терористичних організацій.....	13
1.3. Лексика, яка є маркером терористичного дискурсу.....	19
Висновок до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. Особливості висвітлення явища тероризму на матеріалах західної публіцистики.....	27
2.1. Лексичні особливості при висвітленні теми тероризму західними ЗМІ.....	27
2.2. Трансформація сприйняття арабської мови в Європі внаслідок терористичних актів.....	36
Висновок до розділу 2.....	39
РОЗДІЛ 3. Використання ЗМІ та мовних стратегій у терористичному дискурсі: особливості арабської публіцистики.....	41
3.1. Засоби масової інформації у системі управління суспільними відносинами.....	41
3.2. Мовні стратегії терористичного дискурсу в арабській публіцистиці.....	45
3.3. Лексико стилістичні особливості текстів окремих терористичних організацій.....	56
Висновки до розділу 3.....	63
ВИСНОВКИ.....	65

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
--	-----------

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному світі проблема міжнародного тероризму стоїть найгостріше. Світові держави одна за одною ставлять боротьбу з тероризмом на перші місця у списках своїх пріоритетних завдань. Будівля всесвітнього торговельного центру, вибухи в метро, «Шарлі Ебдо», паризький «Батаклан», день взяття Бастилії. Дані катастрофи - лише п'ята частина всіх скоєних у світі терактів.

Актуальність даного дослідження полягає у необхідності розуміння соціолінгвістичних аспектів висвітлення актів тероризму у західній та арабській публіцистиці. З урахуванням зростання кількості терористичних актів у світі, розуміння та аналіз ролі мови в поширенні тероризму є важливим завданням для нашого суспільства. Це дослідження допоможе зрозуміти, які мовні засоби використовуються для поширення ідеології тероризму, та як вони впливають на сприйняття терористичних актів у західних та арабських країнах.

У зв'язку з цим **об'єктом** дослідження став мовний дискурс тероризму в західній та арабській публіцистиці.

Саме тому **предметом** роботи стали стилістичні прийоми використані при описі явища тероризму в західній та арабській публіцистиці.

Мета даного дослідження полягає у вивчення мовних особливостей висвітлення актів тероризму у сучасній арабській та західній публіцистиці, що дозволить отримати глибше розуміння впливу мови на сприйняття терористичних подій та ефективність заходів з їх запобігання.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі завдання:

- 1) дослідити особливості використання арабської мови в комунікації терористичних організацій;
- 2) визначити лексичні та граматичні особливості арабської мови, які використовуються в терористичному дискурсі;

3) проаналізувати стиль та рівень мовлення в арабському мовленні терористичних організацій;

4) вивчити вплив використання арабської мови на процеси мережевого управління та поширення тероризму;

5) висвітлення мовних особливостей арабських та західних ЗМІ у контексті ісламістсько-терористичного дискурсу.

Базою дослідження послужили статті та записи ефірів Західних телеканалів "Euronews", "BBN", "CNN", а також арабських «Аль Джазіра», «Аль Арабія», «Аль Ватан», «Аль Хайят» «Ер-Ріяд», «Ашшарк Альаусат» та ін".

Наукова новизна даної роботи полягає у здійсненні аналізу ісламістсько-терористичного дискурсу, що включає розгляд мовних та стилістичних особливостей, використовуваних терористичними організаціями для поширення своєї ідеології, що доповнює загальну наукову картину публіцистики арабської мовою.

Методи дослідження. У роботі будуть використані різноманітні методи дослідження, що дозволять відповісти на поставлені дослідницькі питання та досягти поставленої мети. Зокрема, було проведено лінгвістичний аналіз текстів, вивчення літератури з проблематики мови та комунікації в арабському середовищі, аналіз соціальних мереж та медіа, зокрема контент-аналіз.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів та загальних висновків та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. Характеристика ісламістсько-терористичного дискурсу

1.1. Природа тероризму. Проблема прийняття єдиного терміна

"тероризм"

На сьогодні тероризм продовжує залишатися серйозною загрозою безпеці для більшості країн світу. І вчені, експерти з різних країн вивчають феномен тероризму, намагаючись зрозуміти суть цього явища, адже для того, щоб успішно боротися із загрозою, необхідно вивчити її [7]. Проте тероризм – явище настільки різноманітне, складається з різних аспектів, що складно піддається осмисленню. Протягом останнього десятиліття, особливо після найбільшого за всю історію теракту 11 вересня 2001 року в США, дослідники у галузі міжнародних відносин, соціології, політології, займаючись проблемою тероризму, пропонували свої робочі визначення цього феномену.

Однак, як не парадоксально, на сьогоднішній момент єдиного загально-прийнятого визначення поняття «тероризм» не існує. Це пов'язано насамперед із тим, що феномен тероризму дуже складний і багатолікий. І різні науки: історія, політологія, право, філософія, психологія, намагаючись вивести вичерпне визначення тероризму, торкаються лише одного з аспектів, що відповідає тій чи іншій науці: політичний, правовий, психологічний тощо. Основною проблемою щодо поняття тероризм найчастіше стає питання, що саме можна вважати тероризмом [1]. Наприклад, дослідники не можуть дійти єдиної думки про те, де проходить демаркаційна лінія між злочинним діянням та терористичною діяльністю. І злочини, і терористична діяльність, у будь-якому разі мають бути засуджені, а особи, які здійснюють подібну діяльність, мають понести покарання, тому питання відокремлення терористичної діяльності від визвольної боротьби набагато серйозніше.

Як приклад можна навести слова арабського вченого-лінгвіста, Баразі М.: «Проблема спирається на те, як відокремити терористичну діяльність від національно-визвольної боротьби, і на те, як відокремити дії терористів від дій підрозділів, що припиняють терористичну загрозу».

Найчастіше поняттями «тероризм» та «терористична діяльність» виявляється зручно оперувати на вирішення політичних завдань [8].

У цьому плані негативний образ тероризму і терористів, що склався у світовому уявленні, здатний виправдати ведення військових дій і навіть здобути підтримку у світовій громадськості. З терористами навіть не потрібно вести переговори, вони не вважаються рівною стороною конфлікту. Як слушно зазначає Балбаки Р., «оголошення опонентів чи противників терористами є перевірену часом тактику відмови їм у легітимності та його демонізації». Не можна не згадати тут арабо-ізраїльський конфлікт, історію довгого визнання ОВП та знову відновлювані звинувачення Арафата у підтримці тероризму, як і політику Ізраїлю розглядати кожного палестинця як потенційного терориста. В академічному середовищі суперечки про те, що таке тероризм, точаться з 80-х років минулого століття [9].

Насамперед, варто відзначити дослідження відомого теролога А.Шміда (A.Schmid). Проаналізувавши 109 визначень тероризму, він виділив категорії слів, яких найчастіше зверталися дослідники щодо тероризму. Серед найпопулярніших: насильство, сила; загроза; цілеспрямована, запланована дія; метод протидії. Шмід наголошував, що неможливо дати визначення тероризму виходячи лише з однієї категорії. І запропонував свій варіант: «Тероризм - це вселяючий занепокоєння метод повторюваних насильницьких дій, здійснюваний (напів)таємними особами, групами, державними акторами в ідіосинкразичних, кримінальних чи політичних цілях, де - на відміну вбивства - безпосередні об'єкти насильства є головними цілями. Безпосередні людські жертви насильства вибираються навмання (випадкові жертви) чи вибірково (представницькі чи символічні жертви) з цільової частини населення і є посланням від терористів.

Загроза та комунікаційний процес на основі насильства між терористом (терористичною організацією), безпосередніми жертвами та головними цілями використовується, щоб керувати головною цільовою аудиторією, перетворюючи її на об'єкт терору, мішень для вимог чи засіб для привернення

уваги, залежно від того, чого спочатку намагалися домогтися: залякати, змусити чи пропагувати [6].

На наш погляд, Шміду вдалося виробити досить повне академічне визначення тероризму. І багато дослідників згодом відштовхувалися від його визначення. Якщо у визначенні Шміда тероризм визначається в першу чергу як метод, і велика увага приділяється об'єктам та цілям цього методу, то ще один дослідник Брюс Хоффман (Bruce Hoffman), виводячи своє визначення, бере за основу інший аспект тероризму. Тероризм, згідно з його дослідженням - «навмисне створення та використання страху шляхом застосування насильства чи загрози насильства задля досягнення політичних змін. Усі терористичні акти включають насильство або загрозу насильству. Тероризм спеціально розроблений для надання тривалого психологічного впливу, що виходить за межі знищення конкретної жертви чи об'єкта атаки терористів.

Він призначений для того, щоб сіяти страх зсередини і таким чином залякувати куди більшу цільову аудиторію, якою може бути етнічна чи релігійна група, що суперничає, ціла країна, національний уряд чи політична партія чи громадська думка в цілому. Визначення Б. Хоффмана доповнює, уточнює формулювання А. Шміда про «цільову аудиторію». А ототожнення тероризму зі страхом схиляє це визначення до швидше психологічного, ніж академічного розуміння тероризму. У середині 2000-х років багато відомих зарубіжних дослідників-терологів, передусім представники американської та ізраїльської наукових шкіл, пропонували свої визначення тероризму. Нижче представлені деякі з них: Уолтер Лакер (Walter Laquer): «Тероризм є незаконним використанням сили для досягнення політичної мети, коли невинні люди служать мішенню».

Представлені вище формулювання практично ідентичні одне одному. Вони об'єднані трьома ключовими поняттями: насильство, випадкові жертви, політичні цілі/зміни. І можна було б говорити про те, що дослідники нарешті дійшли єдиного визначення, але з погляду це навряд можна вважати повним визначенням настільки складного явища як тероризм.

Крім того, на сьогоднішній день дане уявлення про тероризм як спосіб досягнення політичних цілей вже не відображає всієї дійсності. Наприклад, такий прояв тероризму як кібертероризм зовсім не підходить під ці визначення, оскільки не спрямований на насильство щодо громадян. Психологічний чи інформаційний тероризм також має на увазі фізичного насильства над населенням. З часом і появою нових форм тероризму необхідність нового переосмислення тероризму лише зростає. Тому необхідно знову і знову звертатися до проблеми вироблення єдиного визначення тероризму [10].

На наш погляд, очевидним є вплив як американської, так і ізраїльської наукових шкіл. Відмінною особливістю вітчизняних досліджень є те, що багато вчених пропонують не визначення, а виділяють свої критерії, що відрізняють тероризм. Наприклад, Є.Степанова виділяє три основні критерії: «політична мета», «громадянське населення та об'єкти як основна мета терористичного насильства» і «асиметричний характер насильства».

Варто зазначити, що модель асиметричності загрози міжнародного тероризму було запропоновано ще 2002 року американськими дослідниками Д. Джонсоном та М. Смітом

Загальною причиною, що ускладнює вироблення та прийняття єдиного визначення тероризм, можна називати такою: різноманітність і варіативність складових аспектів тероризму. Проте деякі дослідники виділяють й інші причини, які настільки очевидні. Наприклад, Балбаки Р. до перерахованих вище причин додає і «суб'єктивний чинник» - «небажання деяких держав пов'язувати себе твердою формулою, здатної створити перешкоди їхнього прихованої від світу та власного народу зв'язку з терористичною діяльністю».

На наш погляд, зазначений фактор, безумовно, відіграє свою вагому роль у уповільненні процесу ухвалення єдиного визначення тероризму.

Державний тероризм сьогодні справді має місце, і навіть виділяється дослідниками як окремий вид терористичної діяльності. І суперечки між вченими про те, що саме стосується державного тероризму і як йому

протидіяти мають місце [3]. Крім того, під цим «небажанням держав пов'язувати себе твердою формулою» може ховатися й інший мотив — терористами можна оголосити будь-якого ворога, як зовнішнього, так і внутрішнього, який загрожує існуючому політичному устрою, як уже зазначалося вище, навішування ярлика «терорист» одразу виводить супротивника зі сфери легітимної боротьби, а також часто відводить від нього і підтримку громадськості.

Тероризм – злочин, який може бути скоєно і однією особою проти однієї чи кількох осіб чи будь-яких об'єктів (терористичний акт). Для тероризму як міжнародного злочину вчинення злочинного діяння наодинці нині не характерне

Тероризм, тобто вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, що створюють небезпеку загибелі людей, заподіяння значної майнової шкоди або настання інших суспільно небезпечних наслідків, якщо ці дії скоєно з метою порушення суспільної безпеки, залякування населення чи вплив на прийняття рішень органами влади, а також загроза скоєння зазначених дій у тих-таки цілях.

Відомий американський фахівець з міжнародного права професор Річард Фалк дає два визначення: «Будь-який тип політичного насильства, який не має адекватного морального та юридичного виправдання, незалежно від того, хто до нього вдається – революційна група чи уряд»; «Політичний екстремізм, що вдається до насильства без розбору або до насильства проти безневинних особистостей» [20].

Зрозуміло, ці визначення, як будь-які інші, дуже умовні. Менш уразливим виглядає визначення, дане держдепартаментом США: «Заздалегідь обдумане, політично мотивоване насильство, що застосовується проти мішеней (noncombatant targets) субнаціональними групами або підпільними державними агентами, які не беруть участь у військових діях». Однак досі відсутнє юридично бездоганне, логічно вивірене, абсолютно ясне за змістом, безумовно, прийняте у міжнародних та національних правових інститутах універсальне визначення, яке розкриває це поняття [2]. У літературі терміни

«терор» і «тероризм» використовуються визначення явищ різного порядку, схожих друг з одним в одному – застосування насильства стосовно окремих осіб, громадським групами навіть класам. Історики пишуть про «опричний терор», терор яacobінський, червоний і білий терор епохи громадянської війни тощо; сучасні публіцисти пишуть про кримінальний терор; до тероризму відносять викрадення літаків та захоплення заручників тощо

Для ілюстрації можна навести кілька визначень тероризму: «Тероризм є мотивоване насильство з політичними цілями» (Б. Крозьє, Великобританія); «Тероризм – це систематичне залякування урядів, кіл населення задля досягнення політичних, ідеологічних, чи соціально - революційних цілей і прагнень» (Г. Денікер, Швейцарія); тероризм – це «загроза використання чи використання насильства задля досягнення політичної мети у вигляді страху, примусу чи залякування» (збірка під редакцією І. Александера (США)) «Тероризм: теорія і практика» [19].

З вищепереліченого можна зробити висновок: Тероризм – це політична тактика, що з використанням і висуванням першому плані тих форм збройної боротьби, які визначаються як терористичні акти . Терористичні акти, які раніше зводилися до вбивств окремих високопосадовців, у сучасних умовах можуть мати форму викрадення літаків, захоплення заручників, підпалів підприємств тощо, але поєднує їх з тероризмом колишніх часів те, що головною загрозою з боку терористів залишається загроза життя та безпеки людей. Терористичні акти спрямовані також на нагнітання атмосфери страху у суспільстві та, зрозуміло, вони мають бути політично мотивовані [21].

Очевидно, дати певне загальне визначення тероризму дуже важко (якщо взагалі можливо), хоча очевидно, що його невід'ємними рисами справді є загроза життю та безпеці людей та політичне мотивування застосування насильницьких дій. Тероризм, з одного боку, явище універсальне – принаймні, для Європи та Північної Америки, починаючи з другої половини XIX століття, – то загострюване, то зникаюче на десятиліття, з іншого – виникнення та

діяльність терористичних організацій у різних країнах були обумовлені конкретно-історичними причинами і мали дуже різні наслідки.

Істотним і дуже важливим є становище, сформульоване Хадманом, що «тероризм як метод завжди характеризується не лише тим фактом, що він прагне вивести з рівноваги законний уряд чи націю, а й бажання продемонструвати масам, що законна (традиційна) влада більше не перебуває в безпеці. та без виклику. Публічність терористичного акту є кардинальним моментом у стратегії тероризму. Якщо терор зазнає невдачі в тому, щоб викликати широкий відгук у колах за межами тих, кому він безпосередньо адресований, це означатиме, що він не є корисним як знаряддя соціального конфлікту. Логіка терористичної діяльності може бути цілком зрозуміла без адекватної оцінки показової природи терористичного акта» [18].

Щодо часу виникнення тероризму, думки істориків і політологів також досить помітно розходяться. Інші прирівнюють до тероризму будь-яке політичне вбивство, і, таким чином, коріння тероризму відсуваються в античні часи, якщо не ще ранній період; інші вважають тероризм феноменом кінця ХХ століття. Французький історик М. Ферро зводить тероризм до "специфічної ісламської традиції Хошашин XI-XII століть", а Н. Неймарк відносить походження сучасного тероризму до епохи постнаполеонівської Реставрації.

Таким чином, виникнення революційного тероризму сучасники подій відносили до рубежу 70-80-х років дев'ятнадцятого століття, справедливо побачивши в ньому нове явище і не має аналогів. Треба сказати, що політичні вбивства практикувалися в Європі і раніше, на початку і середині ХІХ століття, як окремими особами (К. Занд, Ф. Орсіні та ін) і навіть організаціями (карбонарії в Італії). Однак говорити про поєднання ідеології, організації та дії - причому носить «публічний» характер - ми можемо говорити лише стосовно останньої третини ХІХ століття. У цей час терор стає системою дій революційних організацій у кількох країнах, знайшовши своє класичне втілення у боротьбі «Народної волі» (хоча самі народовольці не розглядали свою організацію як виключно чи навіть переважно терористичну).

Сучасний терор почався з гасла «пропаганди дією», проголошеного вперше у декларації італійської федерації анархістів у грудні 1876 року, а потім розвиненим та обґрунтованим французьким анархістом Полем Бруссом. Кінець дев'ятнадцятого століття був періодом безперервного анархістського терору в Європі та США, терористичної боротьби в Україні та боротьби за національне визволення з використанням терору в Ірландії, Польщі, на Балканах та в Індії. Таким чином, в наявності три типи тероризму, кожен з яких характеризується його власною ідеологією та способом дії - асоційований з анархізмом, із соціальною революцією та з боротьбою за національне визволення. "Однак, дивлячись у широкій історичній перспективі, відмінності перекриваються фундаментальними рисами, які є для них загальними" [5].

Цілком справедливо пише ізраїльський історик З. Івіанскі, що «політичний терор, застосовуваний у світі, є якісно новим феноменом, що істотно відрізняється від політичних вбивств, що практикувалися в давнину і на початку нового часу. Сучасний терорист не тільки використовує методи, що відрізняються від тих, які використовував політичний вбивця, але він також по-іншому дивиться на свою роль, суспільство і значення свого акту».

1.2. Комунікативні аспекти арабської мови в мережевому управлінні та поширенні терористичних організацій

Сучасна соціальна дійсність сьогодні багато в чому диктує свої правила гри, які можуть змінюватись у короткий термін. Це викликано насамперед високим рівнем системної складності, самоорганізованістю та самоврядуванням окремих структур. Це, з одного боку, збільшує потенціал розвитку суспільства, підвищує його диференційованість, гнучкість і чіткіше вираження інтересів і запитів до державної влади, але, з іншого боку, призводить до формування латентних дистабілізуючих процесів, знижує прозорість і керованість. Державні служби, а також експертна та наукова спільнота все частіше стикаються з негативними прикладами використання сучасних форм комунікації та інформаційних технологій, що призводить до

криміналізації цілих сфер громадської діяльності та, зрештою, загрози життю людей. Так, наприклад, у 2019 р. у Туреччині було виявлено та нейтралізовано одну з найбільших у світі мереж нелегальної міграції, яка використовує складну систему комунікації з використанням стільникового зв'язку, Інтернету, розподіленого управління, міжнародними зв'язками тощо, схожі мережі були виявлені також і в європейських країнах ще до початку сирійської кризи [16].

Міжнародний тероризм як наслідок процесу глобалізації також є одним із глобальних викликів XXI століття, з яким зіткнулося людство і який приймає з кожним днем все нові масштаби. Сучасні терористи для досягнення своїх цілей навчилися використовувати всі блага процесу глобалізації, що, у свою чергу, посилює небезпеку, яку вони становлять людству і міжнародному порядку та безпеці.

Головними об'єктами, на які націлений міжнародний тероризм, є як особиста, так і громадська безпека, руйнація якої веде до “залякування” людей та народів загалом, обмеження демократичних принципів, підриву авторитету державної влади. Зрештою, це призводить до хаосу в суспільстві, що у свою чергу за експонентом збільшує вплив та успішність дій терористичних організацій.

Сучасний устрій інформаційної сфери також грає на руку терористам. Положення у тому, що немає поганого PR, стає у разі констатацією трагічної реальності. Влада в країнах з вільною пресою потрапляє, у свою чергу, у непросту ситуацію, коли спроби зберегти стабільність шляхом сек'юритизації, обмеження інформаційних потоків, втручання в особисте життя громадян призводять до загальної дестабілізації всередині держави та критики з боку інших країн. Все це також грає на руку терористичним організаціям [17].

Так, згідно з дослідженнями, проведеними при використанні методу контент-аналізу, тероризм, а точніше ісламський тероризм, є найчастіше вживаним словом у ЗМІ, лідерами країн та простими громадянами з початку сторіччя. Важливо відзначити, що ця тривожна тенденція не залишилася поза

увагою наукової спільноти, яка активно включається у вивчення самого феномену виникнення тероризму та виявлення причин стрімкого поширення сучасної псевдоісламської терористичної ідеології, а також знаходження шляхів усунення терористичної загрози людству. Феномен тероризму складний і багатоаспектний, у зв'язку з чим застосовують різні підходи до його вивчення.

Арабська мова належить групі семітських мов і має низку особливостей. Найважливішим є наявність багатьох гортанних і твердих звуків, як, наприклад, у багатьох мовах народностей Північного Кавказу. Це безпосередньо впливає на сприйняття слухачів. Так, при звичайній розмові арабською у людей, які не знають арабську, що належить до інших мовних сімей, складається враження, що розмовляючі виявляють латентну агресію щодо один одного. У руках терористичних пропагандистів арабська мова здатна сильно впливати на людську психіку, викликати почуття стурбованості, небезпеки, при потрібній подачі підвищити агресивність, а у людей, які легко піддаються впливу, викликати почуття трепету та бажання підкорятися. Наявність гортанних звуків, що «загрубують арабську мову, інтонації, властивої арабській мові, зумовлюють той факт, що арабська мова часто ставить людей у «лінгвістичний шок» і «когнітивний дисонанс».

В даному випадку йдеться не про лінгвістичний шок у його повсякденній інтерпретації: стан здивування, сміху чи збентеження, що виникає у людини, коли вона чує в іншомовній мові мовні елементи, що звучать рідною мовою дивно, смішно або непристойно, а скоріше про лінгвістичне заціпеніння.

Таким чином, при постійному прослуховуванні пропагандистських відеоматеріалів арабською мовою, при грамотному складанні «заклику» арабська мова здатна налякати потенційного новачка, змусити його підкорятися і навіть пожертвувати своїм життям. Під час проведення опитування серед людей, які не говорять арабською мовою та належать різним мовним групам, 80 % опитаних відзначили наявність незрозумілого почуття страху та важкості після прослуховування арабської мови. Як приклад

арабської мови було обрано різні відеоролики соціальної мережі Youtube, що мають розважальний характер. При цьому респондентам не було показано саме відео, і вони слухали без опори на візуальний матеріал.

При цьому слід зазначити, що так звана «гортанна інтонація» має підпорядкову властивість, тобто на підсвідомому рівні змушує людей мимоволі підкоритися мовцю.

Арабська мова відіграє важливу роль в мережевому управлінні та поширенні терористичних організацій. Вона є основною мовою комунікації в багатьох країнах Середнього Сходу і Північної Африки, і її використання в цифровому просторі важливе для розуміння контексту глобальної безпеки.

Перше, що потрібно зрозуміти, це те, як арабська мова використовується в мережевому управлінні. Це не лише про те, як мова використовується для передачі повідомлень, але й про те, як вона використовується для створення спільнот і культурних зв'язків. Терористичні організації часто використовують арабську мову для мобілізації підтримки, рекрутування нових членів та поширення своїх ідеологій.

Прикладом цього може бути "Ісламська держава" (ІДІЛ), яка використовувала соціальні медіа та інші цифрові платформи для поширення свого послання. Вони використовували арабську мову для створення образу, який відображав їх ідеологію, та для привертання уваги потенційних прихильників. Іноді вони використовували складні релігійні та культурні образи, які були зрозумілі лише носіям арабської мови, щоб створити відчуття спільноти та виключності.

Але арабська мова не лише інструмент маніпуляції для терористичних організацій. Вона також є важливим ресурсом для контртерористичних організацій, які намагаються виявити та протидіяти таким групам. З розумінням мови, контексту та культурних особливостей, спеціалісти з безпеки можуть краще виявляти підозрілу діяльність, зрозуміти інтенції та стратегії терористичних організацій.

Аналіз мови також може допомогти виявити певні шаблони або тенденції, які могли б заглибити наше розуміння того, як терористичні організації використовують мову для маніпуляції та мобілізації. Це може включати все, від аналізу слів та фраз, які вони використовують найчастіше, до вивчення того, як вони використовують релігійну та політичну риторику для маніпуляції своїми слухачами.

Однак, є важливі виклики, пов'язані з використанням арабської мови в контексті цифрового простору. Арабська мова має велику кількість діалектів та варіацій, що може ускладнити розуміння та аналіз текстів. Крім того, існує ризик перебільшення або неправильного тлумачення інформації через мовні та культурні відмінності.

В цілому, арабська мова відіграє важливу роль в мережевому управлінні та поширенні терористичних організацій. Її використання, розуміння та аналіз є важливими інструментами для боротьби з глобальним тероризмом, але потребує подальшого дослідження та розуміння для ефективного використання.

Саме в цьому, на нашу думку, полягає одна з причин успішного і, що найважливіше, масового рекрутування новобранців до лав терористів. Таким чином, поширення ідей «ісламського тероризму» пов'язане з особливостями арабської мови, здатними надати психологічний вплив на підсвідомість людини [4].

Наступним кроком в аналізі цієї проблеми стає розгляд комунікативного аспекту через застосування основних положень теорії мереж, які створюють фокус уваги, що висвітлює проблеми зв'язків між людьми, їх частоти, міцності, характеру.

Мережевий підхід у разі передбачає комплексний розгляд як комунікації в online, і у offline. В обох сферах практики, що застосовуються терористичними організаціями, мають подібний характер: чітка періодичність та регулярність контактів, повторюваність інформації, складна система контактів, що ускладнює виявлення лідера терористичної організації: ризомна

структура, розподілене управління, анонімність, необхідність знання арабської мови. Це становить особливу загрозу в мережі Інтернет за умов існування deepnet і darknet, і навіть технологій шифрування даних.

Використання цього підходу у дослідженні феномена тероризму та його результатів сприятиме вибудовуванню та успішному вживанню заходів, спрямованих на протидію тероризму та його поширенню серед людей. Особливою проблемою є сучасні технології розповсюдження інформації. У кожній країні спостерігається унікальна ситуація, але так чи інакше терористи активно використовують усі інформаційні блага цивілізації: створюють сайти, блоги, спільноти, використовують ЗМІ, хакерські атаки. У ХХІ столітті інформаційна сфера загалом зіткнулася з багатьма феноменами, породженими зростанням світового тероризму, низька вивченість яких не дозволяла ефективно реагувати на провокації та виклики.

Так, наприклад, спроби інформування громадян про терористичну загрозу часто призводили до таких нових феноменів, як «спіраль насильства», коли інформація про насильство провокує нове насильство та «ефект зараження» в умовах масового інформування, коли серед великої аудиторії так чи інакше існує відсоток людей, що знаходяться в групі ризику (прикордонні психічні стани, психічно неврівноважені люди, соціопати і т.д.), які можуть вчинити злочинні дії, будучи в стані, схожим з афектом

В останні роки, однак, внаслідок системної роботи вдалося знизити цю напруженість. Так, аналізуючи цю сферу із застосуванням аналітичної системи Google trends, ми бачимо зниження в Інтернеті пошукових запитів зі словом «terrorism»

Цей аналіз також виявив країни, у яких найчастіше здійснюється відповідний запит (Ірак, Сирія, Палестина, Нігерія та ін.), що може вказувати на наявність небезпечних латентних процесів у цих країнах та можливості загострення ситуації.

Підбиваючи деякі підсумки, хотілося б відзначити, що відповіддю на ті виклики громадської безпеки, які були описані в цій статті, повинні стати

методи та технології, що відповідають структурній складності та мінливості феномена, що розглядається. У майбутньому спільна робота наукової, експертної спільноти, органів державної влади, громадянського суспільства, а також міждержавні контактні групи дозволять більш ефективно виявляти та припиняти роботу терористичних та інших кримінальних мереж.

В останній доповіді, опублікованій Національною розвідувальною радою США «Світ після кризи. Глобальні тенденції – 2025», тероризм входить до глобальних загроз і розглядається у зв'язку з формуванням мережевого світу. Автори вказують на включеність всіх країн у вирішення цієї проблеми. Щодо арабської мови та її сприйняття державами має проводитися освітня політика, спрямована на розуміння особливостей мови, для уникнення ісламофобії та паніки з одного боку та зниження ефективності маніпулятивних технологій з використанням даної мови з іншого. Необхідна також спільна робота держав та офіційних мусульманських організацій для поширення достовірної інформації, перекладів священних текстів для припинення їх небезпечних трактувань та інтерпретацій.

1.3. Лексика, яка є маркером терористичного дискурсу

Важливим етапом є визначення термінології, що використовується в контексті дослідження тероризму.

Основною термінологічною базою, яку можна використати роботи, є наступні терміни та поняття:

Тероризм (الإرهاب)

Терористична організація (منظمة إرهابية)

Антитерористична діяльність (الأنشطة الناجمة في مكافحة الإرهاب)

Мовленнєві стратегії терористичних організацій (استراتيجيات الخطاب الإرهابي)

Мова тероризму (لغة الإرهاب)

ЗМІ в контексті тероризму (وسائل الإعلام في سياق الإرهاب)

Ісламістський тероризм (الإرهاب الإسلامي)

Радикалізація (التطرف)

Екстремізм (التطرف)

Джихад (جهاد)

Ксенофобія (رهاب الأجانب)

Релігійний фундаменталізм (التشدد الديني)

Суїцидальний тероризм (الإرهاب الانتحاري)

Терористичні акти (أعمال إرهابية)

Терористичні загрози (تهديدات إرهابية)

Використання цих термінів може допомогти з уточненням понять, які використовуються в роботі, та узагальнити її результати. Проте важливо пам'ятати, що для кожного з цих термінів може існувати різне трактування.

Додатково, важливо вказати на терміни, які використовуються в арабській мові для опису тероризму та комунікацій. Наприклад, "إرهاب الإنترنت" (Інтернет-тероризм) та "دعاية الإرهاب" (Терористична пропаганда) - це терміни, які використовуються в арабській мові для опису терористичної діяльності в Інтернеті та комунікаційних стратегій терористичних організацій.

Наведемо додаткові терміни, що можуть бути корисними для розуміння термінології, пов'язаної з комунікаціями:

"الحرب الإعلامية" (Information Warfare) - це використання інформаційних технологій з метою підірвати авторитет влади та досягнення політичних цілей.

"الدعاية" (Propaganda) - це систематичне розповсюдження ідеології та поглядів з метою вплинути на громадську думку.

"التضليل" (Disinformation) - це навмисне поширення неправдивої або спотвореної інформації з метою вплинути на громадську думку.

"الاستعراض الإعلامي" (Media Spectacle) - це використання медіа для створення шокуючих ефектів та досягнення політичних цілей.

"التلاعب بالمشاعر" (Emotional Manipulation) - це використання психологічних методів для створення певних емоцій серед населення та досягнення політичних цілей.

"التحريض" (Incitement) - це використання мови та інших форм комунікації для підштовхування до насильства та досягнення політичних цілей.

"الخطاب الديني" (Religious Discourse) - це використання релігійного мовлення та ідеології з метою підтримки терористичних дій та досягнення політичних цілей.

Розглянемо детальніше термінологічну базу дослідження, що стосується комунікаційних аспектів тероризму:

"التشدد اللغوي" (Linguistic extremism) - це використання радикальної мови з метою підтримки терористичної ідеології та досягнення політичних цілей.

"الخطاب الإرهابي" (Terrorist discourse) - це використання мови та інших форм комунікації з метою поширення терористичної ідеології, рекрутингу нових членів терористичних організацій та досягнення політичних цілей.

"التزقيع الإعلامي" (Media patching) - це використання медіа для приховування негативних дій терористичних організацій та побудови образу «героїв», що ведуть боротьбу за свої ідеали.

"التشويه الإعلامي" (Media distortion) - це використання медіа для спотворення фактів та інформації з метою впливу на громадську думку та досягнення політичних цілей.

"النشر الإلكتروني" (E-publishing) - це використання Інтернету та інших електронних засобів комунікації з метою поширення терористичної ідеології, рекрутингу нових членів терористичних організацій та досягнення політичних цілей.

"التحول الرقمي" (Digital transformation) - це процес переходу від традиційних форм комунікації до використання цифрових технологій у терористичній діяльності, що робить їх більш ефективними та складними для виявлення та запобігання.

"التشفير" (Encryption) - це захист інформації від несанкціонованого доступу за допомогою математичних алгоритмів, що забезпечують конфіденційність та безпеку комунікацій терористичних організацій.

"الإرهاب الكلامي" (Verbal terrorism) - це використання мови для створення загроз, страху та паніки серед населення з метою досягнення політичних цілей.

"التضليل اللغوي" (Linguistic deception) - це використання мови для намагання змінити думку аудиторії, навіть якщо це суперечить дійсності, з метою досягнення політичних цілей.

Ці терміни та поняття є важливими для розуміння комунікаційних стратегій терористичних організацій та їх впливу на суспільство. Експерти з комунікацій та політичних наук, такі як Джонатан Майерс та Адам Лафферті, вказують на необхідність вивчення комунікаційних аспектів тероризму, щоб бути краще підготовленими до протидії цьому явищу (Meyers, 2008; Lafferty, 2016).

Окрім того, розуміння термінології та понять, пов'язаних з комунікаційними аспектами тероризму, може сприяти покращенню взаєморозуміння між країнами та культурами та сприяти більш ефективній співпраці в боротьбі з тероризмом.

Поширення лексики на тему тероризму у міжнародних ЗМІ набуло актуальності саме після події 11 вересня 2001 року, коли терористична організація "Аль-Каїда" здійснила теракти у вежі Світового торговельного центру у Сполучених Штатах Америки. З розширенням терористичних угруповань і терактів у всіх країнах світу, у мови проникла лексика, пов'язана з терористичними діями. Такі слова часто можна зустріти як в іракській пресі: газети "Аль-Мада", "Аль-Сабах" та "АльДісур" [13].

Лексикою називається вся сукупність слів мови, її словниковий склад. До завдань лексикології входить вивчення значень слів, їх стилістичної характеристики, опис джерел формування лексичної системи, аналіз процесів її оновлення та архаїзації.

Слід зазначити, що в назві "التوحيد والجهاد" (Єдність та джихад) неправильно перекладають арабське слово "التوحيد" (Єдність) з арабської мови на українську, правильним перекладом на українську мову слід вважати слово

“єдинобожжя”. Єдиним правильним перекладом фрази «єдність і джихад» з арабської на українську треба вважати слово “التوحيد” «таухід».

В арабській мові є слово “إرهاب” "Ірґаб", а в цій мові незапозичене слово "тероризм" та слова, які утворені від основи слова "терор" з приставками та суфіксами, терорист, терористичний, антитерористичний, тероризувати, тероризм, антитерор.

Розглянемо такі назви в арабській та українській мовах як Ісламська Держава (ар. الدولة الإسلامية). А в іракському ЗМІ та печаті не відзначається назва ісламська держава, а використовують слово «داعش» (даїш). Терористичні організації заперечують вживання слів, пов'язаних з появою Ісламу для того, щоб впливати на мусульман у різних країнах світу, наприклад: «جهاد» (джихад) та ін. Слід зазначити, що терористичні угруповання вживають слова, які зникли в арабській мові, наприклад «خلفيات» (халіфат), «خليفة» (халіфа), «امير» (емір) і т.д [12].

Слід наголосити, що всі слова, що стосуються терористичних дій в арабських ЗМІ мають арабське походження, і не існує жодного слова, запозиченого з іншої мови. Терористи використовують у спілкуванні та у своїх ЗМІ літературну арабську мову. Як відомо, арабська мова скупа і важко приймає нові слова з інших мов. Використовується літературна арабська мова, і терористи не використовують у терористичній лексиці розмовну мову, жаргон, сленг [22].

У складі терористично-антитерористичної лексики, які використовують у ЗМІ, можна виділити такі групи:

1. Слова, що позначають посаду та професію терористичних організацій: халіф, емір, ватажок, верховний суддя, військовий радник, терористичні лідери, екстремісти, високопоставлені командири, високопоставлені бойовики, бойовик, смертник [15].

2. Способи терористичних організацій: масове поховання, збройний напад, використання мирних жителів як живий щит, детонатор, начинений вибухівкою автомобіль, замінований автомобіль, здійснити атаки, підірвати

себе, підірвати себе, теракт (терористичний акт), подвійний теракт , підірвати пам'ятники культури, земні тунелі, форпост терористів, контрольно-пропускний пункт, шахід – мобілі, оплот ІГ, безпілотник (безпілотний літальний апарат), дрон ІГ, проникнення, закріплений на тілі пояс (пояс смертника), хімічна зброя, фугас , вибух автомобіля, підрив автомобіля, вибуховий пристрій, саморобний вибуховий пристрій, приклеєний пристрій, хакерська атака, заміновані вулиці, склади боєприпасів, вчинити напад на місто, військова рада ІД [11].

3. Терористичні угруповання:

الدولة الإسلامية (ІД)

الدولة الإسلامية في العراق والشام (ІДІЛ)

داعش (ДАІШ)

الوحدة (ЄДНІСТЬ)

الجهاد (ДЖИХАД)

بوكو حرام (БОКО ХАРАМ)

فصيل الطالبان الباكستاني (ФРАКЦІЯ ПАКИСТАНСЬКИХ ТАЛІБІВ (ФПТ))

أحرار الشام (АХРАР аш-ШАМ)

جبهة النصرة (ДЖЕБХАТ ан-НУСРА)

قاعدة الجهاد (КАІДА аль-ДЖІХАД)

الخلفيات الإسلامية (ІСЛАМСЬКИЙ ХАЛІФАТ)

تحرير الشام (сирійське угруповання ТАХРІР аль-Шам)

فرق الجهاد (загін ДЖИХАДИСТІВ)

كتيبة المهاجرين (КАТИБАТ АЛЬМУХАДЖИРІН)

جيش المهاجرين (ДЖЕЙШ АЛЬ-МУХАДЖИРІН)

الأنصار (АЛЬ-АНСАР) тощо [25].

4. Засоби масової інформації (ЗМІ) ІГ: терористичне агентство 'Амак', агентство 'Аль-Фуркан', журнал 'Дабік', газета 'АльНаба'.

5. Антитерористичні війська і загони, що воюють з терористами: міжнародна антитерористична коаліція, Збройні сили Іраку, Сили народного ополчення, Загони народного ополчення, Бійці курдських сил, національна

гвардія, ополченець, військовослужбовці, народні мобілізації, оперативне управління, Генштаб Збройних сил, сили урядової армії, союзні загони тощо.

6. Найменування тюртм для терористів: в'язниця Бука (Басра, Ірак), в'язниця Бадуш (Нінава, Ірак), в'язниця Абу-Гаріб (Багдад, Ірак) [24].

Таким чином, лексика в галузі тероризму та антитероризму поповнює словниковий склад української та арабської мов. У цій статті були виділені неологізми, еквіваленти та різна лексика, що використовується в українських і арабських ЗМІ.

Від точного визначення основних понять будь-якої наукової роботи залежить багато в чому, як достовірність результатів готових праць, так і істинність самих досліджень. Проблема тероризму у науковій літературі досліджується з різних точок зору, що визначено багатогранністю та інтенсивністю самого явища. Поняття терористичного акту зіставляється, а найчастіше і замінюється термінами «терор» і «тероризм». У зв'язку з цим, авторам цієї роботи є необхідним, насамперед, визначення чіткої дефініції терміна «терористичний акт» [26]

Висновок до розділу 1

Незважаючи на численні дослідження проблеми тероризму в науковому середовищі, політиці, а також міжнародному та національному законодавстві, єдиної думки про семантику поняття «тероризм» немає. Так, з юридичної точки зору, тероризм – це «ідеологія насильства та практика на прийняття рішення органами державної влади, органами місцевого самоврядування або міжнародними організаціями, пов'язані з залякуванням населення та (або) іншими формами протиправних насильницьких дій».

Найбільш близьким за змістом до сучасного поняття тероризму як політики залякування, нам видається визначення Ель-Сайєд С.: «тероризм – це прагнення лякати смертю, стратою, погрозами насильства та фізичного знищення, жорстокими каральними заходами та катуваннями, розстрілами»

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок про значну роль мови, зокрема арабської, в мережевому управлінні та поширенні ісламістсько-терористичних організацій.

Була розглянута природа тероризму та проблема прийняття єдиного терміна "тероризм". Це ключове питання, оскільки без однозначного визначення терміна "тероризм" важко протидіяти даному явищу на міжнародному рівні.

Було розкрито роль арабської мови в мережевому управлінні та поширенні терористичних організацій. Арабська мова використовується як інструмент маніпуляції та мобілізації, але водночас вона є важливим ресурсом для контртерористичних організацій, які намагаються виявити та протидіяти таким групам.

Була розглянута специфіка лексики, яка є маркером терористичного дискурсу. Така лексика часто включає релігійні терміни та фрази, що дозволяє групам маніпулювати релігійними переконаннями людей та мобілізувати їх на підтримку терористичних актів.

Отже, мова відіграє важливу роль в ісламістсько-терористичному дискурсі, що підкреслює необхідність подальшого вивчення мовних аспектів та використання мовних знань у контртерористичних заходах.

РОЗДІЛ 2. Особливості висвітлення явища тероризму на матеріалах західної публіцистики

2.1. Лексичні особливості при висвітленні теми тероризму західними ЗМІ

Західна публіцистика є важливим джерелом інформації про акти тероризму та їх вплив на суспільство. Вона виконує роль мовця громадської думки, формуючи уявлення про терористичні акти та тих, хто їх здійснює.

Наприклад, британські ЗМІ розглядають зіткнення між шаріатом і західними цінностями свободи і демократії, стверджуючи, що останні є єдино вірними. Італійські ЗМІ бачать у мігрантах неповагу до західних цінностей. Проблема дискурсу базується на цивілізаційній і культурно-ціннісній основі. Наприклад, в німецькій газеті говорилося про несумісність цінностей, оскільки в ісламському світі свобода і демократія не є найвищими цінностями на благо розвитку людства. Виходячи з того, як європейські країни ставляться до мусульман, формується відповідна думка і про мігрантів – зокрема, вони розглядаються як загроза соціальним основам європейських суспільств. Термін тероризм походить від «terrere», що означає знуцання.

Саме явище має глибше історичне коріння. Його можна віднести до періоду східної тиранії, еллінської чи римської, до середньовіччя в Європі, до буржуазних революцій тощо. Загалом, явище було притаманне будь-якому періоду суспільного життя людини. Отже, явище можна описати двома словами, що є його основними принципами – страх, породжений насильством, і подальше маніпулювання ним. У 1967 році почався новий етап в історії тероризму. Це був важливий етап для Близького Сходу, оскільки Ізраїль продемонстрував свою військову перевагу [34].

Завдяки ряду перемог ізраїльських військових, зокрема перемоги у війні 1967 року, народився «Аль-Фатах», Палестинський національно-визвольний рух. Якщо нам потрібно зрозуміти термін «тероризм», який охоплює багато категорично різних рухів і груп, то нам слід створити спільну типологію.

Виключаючи державний терор, виділимо різницю між терористичними групами, заснованими на лівій і правій політичній ідеології; націоналістичні, сепаратистські рухи; політичні та релігійні секти. У більшості випадків тероризм є політичною стратегією, тоді як силовий вплив спрямований на фізичний вплив, тероризм – психологічний. У цьому дослідженні нас більше цікавить феномен ісламістського тероризму, тому слід зосередитися на розумінні його сутності [27].

У фундаменталістському тероризмі немає нічого нового, він мав місце бути раніше, проте останнім часом спостерігається його відродження, і варто відразу зазначити, що це твердження справедливо не тільки для ісламу. Ісламізм походить з Єгипту. Засновник організації «Брати-мусульмани» Хасан аль-Банна був також ідеологом політичного ісламу – ісламізму. На початку двадцятого століття Єгипет перебував під владою Великобританії; тому «Брати-мусульмани» боролися за незалежність країни та відродження ісламських цінностей у єгипетському суспільстві. Найбільший внесок у розвиток ідей радикального ісламізму вніс Саїд Кутб. З його біографії випливає, що, знову ж таки, великий вплив мало залежне становище країни від метрополії, зокрема володіння Англією Суецьким каналом і експлуатація місцевого населення.

Кутб також подорожував до Америки і після повернення заявив, що їхній спосіб життя неприйнятний для Умми. Навіть у ті роки, коли він став членом організації «Брати-мусульмани» і був одним з її головних ідеологів, Кутб розвинув більше ідей націоналізму. Проте політичний режим в Єгипті вів жорстку боротьбу з опонентами. Саме тому, вже перебуваючи у в'язниці, Саїд Кутб приходить до розуміння необхідності боротьби з радикальними заходами. Тоді відбувається трансформація ідей націоналізму в радикальний ісламізм, оскільки він спрямований на боротьбу з владою, яка видає себе за мусульманську, а насправді служить інтересам інших. Подібне було і в інших регіонах – через соціальну та політичну несправедливість люди дійшли висновку, що їхні дії позбавлені висвітлення та радикалізму.

Єврокомісія трактує тероризм як загрозу, яка не визнає кордонів і може впливати на держави та людей незалежно від їхнього географічного розташування. Особи та групи, які вважають, що вони здатні досягти своїх політичних цілей за допомогою насильства, є викликом демократичним цінностям європейських суспільств і загрожують правам і свободам громадян, особливо шляхом випадкового нападу на них. Терористичний акт – це злочин, якому немає виправдання, і до нього слід ставитися відповідно незалежно від обставин. Схожу ідею можна побачити в спільній директиві Європарламенту та Комісії. У ній зазначено, що терористичні акти є одним із найсерйозніших порушень універсальних цінностей людської гідності, свободи, рівності та солідарності, а також здійснення прав людини та основних свобод, на яких базується Союз. Вони також становлять одну з найсерйозніших атак на демократію та верховенство права, принципи, спільні для держав-членів.

Французька Республіка, у свою чергу, має давню історію боротьби з тероризмом, а тому це знайшло своє відображення в приватному розумінні явища на законодавчому рівні. У Кримінальному кодексі Франції тероризм визначається як серія діянь, включаючи умисне вбивство, напад, крадіжку, крадіжку, крадіжку, вимагання, знищення власності, членство в незаконному збройному угрупованні, кіберзлочини, фейк і багато іншого, що здійснюється з метою серйозного порушення громадського порядку шляхом залякування чи терору. На прикладі Франції ми бачимо, що тлумачення є загальним, позбавленим конкретики і, отже, надає можливості для всіляких тлумачень. Подібна ситуація спостерігається і в експертному середовищі. Багато дослідників розходяться в одному формулюванні. Серед європейських експертів ми розпочнемо з розгляду тлумачення норвезького радикального вченого Торе Б'єрго, який стверджує, що тероризм – це набір методів боротьби, які, швидше за все, неможливо виявити в рамках ідеології чи політичного руху, і передбачає навмисне використання насильства проти мирного населення з метою досягнення психологічного впливу страх перед іншими, а не перед безпосередніми об'єктами насильства.

Іспанський дослідник Фернандо Райнарес розкриває три особливості, які визначають тероризм для академічних цілей. По-перше, це акт насильства, який викликає широко поширені непропорційні емоційні реакції, такі як страх і тривога, які можуть вплинути на ставлення та поведінку людини. По-друге, насильство є системним і досить непередбачуваним і, як правило, спрямоване проти символічних цілей. По-третє, насильство передає повідомлення та погрози для взаємодії та контролю над суспільством. Найбільш фундаментально і послідовно явище дослідив Алекс Шмідт, вчений у галузі дослідження тероризму. У 1988 році разом зі своїм колегою Альбертом Джонгманом опублікував працю «Політичний тероризм: новий посібник для акторів, авторів, концепцій, баз даних, теорій і літератури». В іншій праці 2004 р. «Тероризм — проблема інтерпретації» дослідник представляє нашій увазі багато трактувань феномену, водночас аналізує проблему відсутності загального формулювання та акцентує увагу на необхідності пошуку спільного підходу до розуміння тероризму.

Близько 140 каналів новин усіх типів доступні в Європейському Союзі, незалежно від їх місцеперебування. З них 43% є національними новинними телеканалами, тобто їх програма прив'язана до однієї з європейських територій і орієнтована на відповідну національну аудиторію. Решта 57% інформаційних телеканалів є міжнародними і, відповідно, їхні програми орієнтовані на міжнародну, а не конкретно європейську аудиторію.

Euronews було засновано, щоб висвітлювати міжнародні новини з європейської точки зору. Основними перевагами каналу можна назвати те, що він почав мовлення п'ятьма офіційними європейськими мовами — англійською, німецькою, французькою, італійською та іспанською. У 2008 році з'явилася арабська гілка, оскільки було вирішено розширити неєвропейську аудиторію. Головною особливістю телеканалу є процес подачі інформації, в якому не бере участь посередник, тобто в випуску новин відсутній ведучий, а відео супроводжується прослуховуванням. Це дозволяє

аудиторії вибирати та змінювати мову, але ключовою особливістю цієї властивості є те, що новина не змінюється незалежно від зміни мови [30].

Ще одна особливість Euronews полягає в тому, що у них фактично є редакція, але немає місцевих кореспондентів у країнах мовлення. Канал працює з групою редакцій, які перекладають новини національними мовами. Вони спираються на інформацію, взяту з друкованих ЗМІ. Складнощі виникають при озвученні думок відомих людей, тому канал часто посиляється на анонімні джерела або на збірний образ. Так, у Euronews закриті джерела мають форму інтерв'ю з політиками, письменниками та іншими громадськими діячами. Завдяки великій кількості видавців Euronews є однією з міжнародних мереж і пропонує кілька міжнародних каналів новин, орієнтованих на транснаціональні медіаринки або глобальні мовні спільноти. Традиційно телеканали підлаштовуються під вимоги аудиторії, незалежно від того, національна вона чи регіональна.

Euronews на 15% належить іноземним інвесторам, а решта компанії належить місцевій європейській владі та бізнесу. Цей телеканал також є першою «глобальною» новинною платформою, яка висвітлює світові новини 24/7 дванадцятьма мовами та в мультикультурному виданні [36]. Компанія має намір надавати унікальне європейське бачення світових подій, сприяти плюралізму поглядів, підбираючи матеріал, адаптований до потреб аудиторії. Наявні на ринку національні телеканали можуть бути як місцевими, так і іноземними. У середньому два із семи доступних каналів є національними, що ведуть мовлення державною мовою країни. Однак є винятки на ринках, де національні телеканали транслюють мовлення іноземною мовою, наприклад у Туреччині та Швейцарії. Половина з існуючих 34 ринків телевізійних каналів веде мовлення державними мовами, а глядач має на вибір щонайменше три. У той же час, для решти ринку перевагу надають національні телеканали, які становлять 68% телеканалів, що ведуть мовлення державною мовою. У результаті підтримується баланс, що вказує на відносну різноманітність.

Доступність інформаційного ринку визначається наявністю національних телеканалів, які ведуть мовлення державною мовою [35].

Отже, в країнах Європи з великою кількістю національних суспільних мовників частка іноземних телеканалів буде нижчою через менший попит. І навпаки, для країн з меншою кількістю національних каналів ринок буде більш привабливим для іноземних, зокрема, мовлення національною мовою. Наприклад, у Польщі, Нідерландах, Болгарії, Литві, Словаччині, Норвегії, Чехії, Данії та Албанії мінімальна кількість місцевих телеканалів веде мовлення рідною мовою. Основним розділом інформаційної програми є політика, оскільки вона слугує реалізації основного завдання каналу – формуванню європейської позиції у висвітленні світових подій. Редакція телеканалу прагне популяризувати ідею Європи в боротьбі континенту за права людини, мультикультуралізм, багатомовність і толерантність. У добірці новин телеканалу акцент насамперед на Європі та європейцях.

Це стосується як процесів політичного розвитку всередині Союзу, так і регресу на єдиному європейському шляху. Зокрема, йдеться про конфлікт національних держав із Брюсселем. Можна зробити висновок, що Euronews має великий потенціал і займає конкурентну позицію на європейському медіаринку. Це популярне та авторитетне ЗМІ, яке виконує своє ключове завдання, формулюючи європейську позицію щодо подій у світі та, головним чином, у Європі [37].

7 січня 2015 року стався збройний напад на сатиричний журнал Charlie Hebdo. Акт насильства офіційно кваліфікували як ісламський екстремізм.

Аналіз контенту статті[90]:

Слово	Кількість	
That	8	
About	5	
Attack	6	
Happen	5	

Aware	4	
-------	---	--

Терористичний акт в Аммані 9 листопада 2005 - серія терористичних актів, проведених прихильниками ісламського фундаменталізму. Внаслідок теракту загинуло 67 людей, 115 людей було поранено. Дані події були висвітлені в «CNN[91]».

Аналіз контенту статті:

Слово	Кількість	
Attack	8	
assault	7	
Happen	2	
Aallah akbar	3	

2 січня 2017 року в нічному клубі Стамбула стався теракт. Завдяки співробітникам, які потрапили в соцмережі, Reuters відтворив картину того, що відбувається, описавши те, що сталося так: «Тікаючі гуляки кажуть, що чули, як нападник наближався з криками «Аллах Акбар», коли його кроки розтрощили розбите скло. Тридцять дев'ять осіб, у тому числі щонайменше 15 іноземців, загинули в результаті інциденту, відповідальність за який взяло на себе ІДІЛ. 69 людей отримали поранення і перебувають у лікарні, четверо з них у важкому стані» [92]

Аналіз контенту статті:

Слово	Кількість	
Attacker	4	
Nightclub	4	
Allah akbar	3	
Gunman	2	
Kill	3	

Вибух у готелі Marriott в Ісламабаді стався в ніч на 20 вересня 2008 року, коли самоскид, начинений вибухівкою, був підірваний перед готелем Marriott у столиці Пакистану Ісламабаді, убивши щонайменше 54 людини, поранивши

щонайменше 266 і залишивши 60 футів. широкий кратер глибиною 20 футів біля готелю.[93]

Аналіз контенту статті:

Слово	Кількість	
Explosion	7	
That	4	
Allah akbar	4	
Killed	3	

За результатами контент-аналізу можна окреслити загальну тенденцію висвітлення терористичних актів у різних джерелах. В усіх випадках спостерігається конкретизація місця, яка іноді доходить до детального опису. Також вказується тип атаки. Інша не менш важлива частина новинного продукту – використання лексики арабського походження.

Сайт каналу новин Fox News за ключовим словом «терорист» (terrorist) знаходить 19 040 матеріалів.

В одному з текстів повідомляється про резолюцію ООН, в якій організація закликає країни-учасниці не надавати зброю терористичним групам. У матеріалі використовується таке формулювання: ІДІЛ та «Аль-Каїда», їх спільники, а також інші незаконні збройні групи та злочинці. Звіт про резолюцію включає як назви конкретних терористичних організацій, і розпливчате визначення того, які угруповання мають на увазі в резолюції під терористичними.

Також Fox News пише про те, що Пентагон боїться, що через вербування до лав американської армії 10 000 осіб, народжених за кордоном, є «потенційним ризиком національної безпеки».

Однак Fox News також повідомляє, що немає жодних доказів, що ІДІЛ, «Аль-Каїда» чи будь-яка інша терористична група проникла у програму з вербування [39].

Fox News називає курдське угруповання YPG «групою бойовиків» (militant group), яке «бореться з бійцями ІДІЛ, а авіаудари США їм допомагають».

Fox News не називає курдське угруповання терористичного, але повідомляє, що Туреччина вважає його таким. Один матеріал пов'язаний із судом над "трьома мушкетерами" в Англії - "тріо терористів", які так себе іменували. Також у матеріалі сказано, що рівень загрози теракту у Сполученому Королівстві залишається високим через «доморощених екстремістів та іноземних бійців, які повертаються з Іраку та Сирії».

Fox News дотримується схожої політики та не забуває нагадувати своїй аудиторії про загрозу тероризму.

Тема 11 вересня регулярно висвітлюється на Fox News у різних контекстах. Із 30 останніх матеріалів на сайті два тексти безпосередньо пов'язані з цими подіями. В одному матеріалі йдеться про університет у Далласі, який ухвалив рішення не виставляти 3000 американських прапорів на території перед університетом як меморіал жертвам, які загинули внаслідок атаки на Світовий торговий центр.

Один текст на сайті Fox News фокусується на ісламській школі в Індонезії, яка проводить роботу з дерадикалізації дітей загиблих та заарештованих бійців, пов'язаних із терористичною діяльністю. Ця школа, за заявою Fox News, покликана запобігти трансформації цих дітей у «наступне покоління індонезійських джихадистів».

Сайт каналу CNN на запит «терорист» видає 12 287 матеріалів. З останніх 30 чотири присвячені арешту чоловіків. CNN пише про те, що поліція зірвала «терористичну змову», але водночас додає, що звинувачення цим чоловікам пред'явлено не було. Їхні імена та етнічна приналежність не повідомляються, і цитати, що нагнітають страх, як у матеріалах Fox News, не наводяться.

По-перше, кваліфікація злочину спочатку як «терористичний акт», а після поетапної перекваліфікації на «масове вбивство».

По-друге, це висока персоніфікація злочину. Як правило, бажано не тиражувати імена терористів, оскільки до цієї слави вони прагнуть, щоб отримати вплив. У будь-якому разі навіть негативний розголос може слугувати важелем тиску. Крім усього іншого, у нього можуть бути шанувальники і навіть послідовники.

По-третє, Euronews обережно підійшов до терміну «терорист», остаточно виключивши його зі статей про Брейвіка. В одному дослідженні в США було слушно зазначено, що в новинах про теракти, як правило, частіше можна почути про терористів з Близького Сходу чи Південно-Східної Азії, але не з Європи.

Звідси можна зробити висновок, що при висвітленні надзвичайних ситуацій, медіа віддадуть перевагу (і ефірний час) не стільки події, яка забрала життя більшої кількості людей, скільки події, що сталася «поблизу», що задіяла ключові політичні центри [52].

2.2. Трансформація сприйняття арабської мови в Європі внаслідок терористичних актів

Після терактів, що сталися в Європі, в тому числі і в Лондоні, ставлення європейців до арабської мови змінилося. З одного боку, зросла потреба у розумінні арабської мови та культури, щоб краще зрозуміти причини терористичних актів та ширший контекст, у якому вони відбуваються.

З іншого боку, стали спостерігатися прояви негативного ставлення до арабської мови та культури. Це пов'язано зі стереотипами та перекрученням інформації в ЗМІ, які часто пов'язують арабську мову та культуру з тероризмом та насильством. Також, під впливом терористичних актів, зросла підозрілість та недовіра до арабськомовних громад та інших мусульманських спільнот у Європі.

Після кожної хвили терактів в Європі лунають офіційні західні, а іноді навіть і арабські заклики про необхідність узагальнення викладання арабської

мови, але не як універсальної мови, її стало корисно вивчати, ні як мова походження для дітей арабських громад, розкиданих у різних західних країнах, але в основному будучи просто інструментом безпеки для боротьби з тероризмом і екстремізмом, ніби арабська мова, на відміну від усіх інших мов світу, була знайдена лише для ця «профілактична» функція, тоді як тероризм не знає мови, національності чи певної релігії.

Ці заклики відображають погляд західних орієталістів на арабську мову та її носіїв не лише тому, що це мова східного Іншого, який відстає від західної цивілізації та її передових і розвинених європейських мов. Крім того, арабська мова стала в у клітці західних занепокоєнь безпекою та як сама підозрювана мова. Говорячи від імені тероризму без відома свого народу, тому розмовляти арабською інколи ставало само по собі звинуваченням, і, можливо, деякі з нас пам'ятають подію, яка сталася минулого року, зовні може здатися дивним, але всередині це боляче, як арабського студента університету вигнали з американського літака через те, що він говорив арабською, таким він став у наш час. Говорити арабською – це підозра, і яка це підозра, підозри в тероризмі, оскільки це було цивілізованою честю та науковою необхідністю в період людської історії.

Цей новий орієталістський погляд, здається, зростає. Наприклад, достатньо ретельно вивчити оголошення про державні вакансії в Європі, особливо в Німеччині, які пов'язані з арабською мовою. Ми часто бачимо, що вони мають безпековий характер, мета якого полягає в найнятті арабських кадрів, яким доручено виконувати завдання перекладу розвідувальних даних у рамках боротьби з тероризмом і запобігання.

Проте, важливо розуміти, що арабська мова та культура не повинні асоціюватися з тероризмом та насильством. Арабська мова має багату історію та культурний спадок, і є однією з шести офіційних мов ООН. Збільшення розуміння та поваги до арабської мови та культури може допомогти зменшити стереотипи та підозри щодо арабськомовних та мусульманських громад в Європі.

З іншого боку, з'явилися також випадки, коли арабська мова стала асоціюватися з тероризмом та загрозою для безпеки. Зокрема, у деяких країнах Європи зростає кількість випадків дискримінації арабської спільноти через мовну приналежність.

Є приклади, коли використання арабської мови стає об'єктом підозрілості та навіть дискримінації. Наприклад, в 2016 році в аеропорту грецького острова Криту двох жінок звинуватили у "терористичній діяльності" через те, що вони розмовляли арабською мовою.[96] Також в США були випадки, коли людей з арабськими татуюваннями чи написами на футболках затримували на контролі в аеропортах через підозру в можливості пов'язаності з тероризмом.

Згадані вище приклади, а також інші, показують, що після терактів у Європі ставлення до арабської мови може ставати більш обережним, а навіть підозрілим.

Зважаючи на те, що мова є одним з головних способів спілкування та розуміння інших культур, я вирішив провести опитування серед європейців, щоб дізнатися їх ставлення до арабської мови. Виходячи з останніх подій та терактів, ми були зацікавлені з'ясувати, чи вплинули ці події на сприйняття арабської мови в Європі. В опитуванні взяли участь 28 людей з різних країн Європи, і їх відповіді різнились.

Ось кілька питань, які ми включили до опитування:

1. Ви вважаєте, що арабська мова є складною для вивчення?
2. Чи маєте ви досвід спілкування з людьми, які розмовляють арабською мовою?
3. Чи маєте ви позитивне ставлення до арабської мови?
4. Чи маєте ви негативне ставлення до арабської мови?
5. Чи вважаєте ви, що арабська мова пов'язана з тероризмом?
6. Чи вважаєте ви, що використання арабської мови у громадських місцях може бути потенційно небезпечним?

Загальна кількість опитаних становить 28 осіб. З них 13 (46%) жінок та 15 (54%) чоловіків. Вік опитаних розподіляється наступним чином: 18-25 років - 9 (32%), 26-35 років - 12 (43%), 36-45 років - 4 (14%), 46-55 років - 2 (7%), понад 55 років - 1 (4%).

Щодо ставлення до арабської мови, 18 (64%) з опитаних відповіли, що вони мають негативне ставлення до цієї мови, 6 (21%) відповіли, що їхнє ставлення до арабської мови нейтральне, а лише 4 (14%) відповіли, що мають позитивне ставлення до цієї мови.

Щодо причин негативного ставлення до арабської мови, опитані найчастіше називали теракти, які були вчинені ісламістськими терористами в Європі (93% відповідей).

Висновок до розділу 2

У даному розділі було проведено детальний аналіз особливостей висвітлення явища тероризму в західній публіцистиці. Вивчено лексичні особливості та семіотичний аналіз впливу тероризму з ісламським контекстом на європейську культурну парадигму.

З'ясувалося, що західні ЗМІ часто використовують терміни, які підкреслюють негативні, насильницькі аспекти тероризму, такі як "атака", "бомбардування", "збройний", "вбивство" тощо. Ці слова не тільки відображають реальність насильницьких дій, але й сприяють формуванню образу терористів як осіб, що становлять загрозу для суспільства.

Окрім того, в матеріалах західних ЗМІ можна помітити використання термінів, що відображають релігійний аспект тероризму. Такі слова, як "джихад", "екстремісти", "фундаменталісти", використовуються для опису ісламістського тероризму. Хоча ці терміни можуть бути коректними з точки зору опису конкретних форм тероризму, їх використання також може призвести до асоціації всіх мусульман з тероризмом, що є помилковим та шкідливим.

Ми провели опитування 28 європейців з різних країн, щоб з'ясувати їх ставлення до арабської мови.

В результаті дослідження було виявлено, що ставлення до арабської мови після терактів значно змінилось, і дискримінація щодо людей, які розмовляють цією мовою, стала більш поширеною. Зокрема, після терактів у Лондоні в 2005 році в британських ЗМІ з'явилося багато матеріалів, в яких арабська мову пов'язували з поширенням тероризму.

Після проведеного опитування можна стверджувати, що більшість європейців ставляться до арабської мови з підозрою та негативним ставленням, особливо після терактів, пов'язаних з ісламістськими терористами. Однак, не можна забувати, що це ставлення є результатом дезінформації та пропаганди, і не відображає реальної ситуації.

РОЗДІЛ 3. Використання ЗМІ та мовних стратегій у терористичному дискурсі: особливості арабської публіцистики

3.1. Засоби масової інформації у системі управління суспільними відносинами

Засоби масової інформації відіграють велику роль у житті кожної людини. Вони «апелюють до особи в сукупності її соціальних ролей – як до громадянина, так і сім'янина, представника соціуму загалом і мешканця конкретного району. Зміст засобів масової інформації охоплює всі сторони зв'язків людини з суспільством та його підсистемами, всі галузі суспільних відносин, до яких включено особу» [67].

Під засобами масової інформації прийнято розуміти соціальні інститути, що забезпечують збирання, обробку та розповсюдження інформації в масовому масштабі. Масова інформація призначена для чисельно великої, зазвичай географічно розосередженої аудиторії та відрізняється швидкістю та регулярністю поширення, практично одночасністю споживання, опосередкованим, певною мірою стереотипізованим характером. Інформація, що передається, повинна обов'язково відповідати суспільним інтересам. Її поширення – невід'ємна частина масового духовного спілкування людей, яке виникло на певному щаблі розвитку людства на додаток до безпосереднього міжособистісного спілкування.

Перш ніж аналізувати лінгвістичні особливості арабомовних ЗМІ, необхідно з'ясувати, що таке мову ЗМІ. Ібн Мантур виділяє три основні значення мови ЗМІ:

- 1) корпус текстів, створюваних та розповсюджуваних ЗМІ;
- 2) стійка внутрішньомовна система з певним набором лінгвостилістичних ознак та властивостей;
- 3) особлива знакова система змішаного типу з певним співвідношенням аудіовізуальних та вербальних компонентів, специфічним для кожного різновиду ЗМІ – телебачення, друковані видання, радіо та Інтернет.

Цікаво, що напрям у лінгвістиці, що займається вивченням особливостей функціонування мови в медіасфері, тобто медіалінгвістики, безпосередньо пов'язаний лише з третім значенням мови ЗМІ. Перше і друге значення будуть пов'язані з таким поняттям як медіатекст, тобто текст або повідомлення, що належать певному медійному жанру.

Як зазначає Шахін А., основним текстом у засобах масової інформації є новина. В англійській літературі вона носить назву “news” або “story”, в арабомовній – أخبار (множина від خبر).

В англійській та арабомовній журналістиці новини поділяються на два типи: “hard news” та “soft news”. Термін “hard news” зазвичай стосується останніх новин та подій, тоді як “soft news” містять довідкову інформацію, де велику роль відіграє фактор зацікавленості публіки [69].

Залежно від того, в якому регіоні відбулася подія, в друкованих виданнях новини поділяються на місцеві – “local news” або أخبار محلية та зарубіжні новини “foreign news” або خارجية. Ця класифікація й у ЗМІ більшості країн світу. При цьому в арабських виданнях найважливіші новини розміщені у верхній частині сторінки та виділені або жирним шрифтом, або курсивом для привернення уваги. Решта ж новин вибудовується відповідно до ступеня важливості інформації: чим вищий ступінь важливості інформації – тим вище розташована стаття. Цей принцип запозичений із англо-американської журналістики і називається “inverted pyramid”.

Новини у мережі Інтернет мають схожу структуру з друкованими виданнями. Відмінною рисою новин в Інтернеті є те, що вони можуть супроводжуватись відео файлами або великою кількістю фотографій для привернення уваги користувачів.

Радіомовлення в арабських країнах відноситься або до інформаційного, або до інформаційно-музичного типу, тобто більшість ефірного часу приділяється інформаційному розділу.

Основною формою телевізійних новин в арабських державах є пряме повідомлення новин або, як її ще називають, «нарративний сюжет», тобто

інформація зачитується ведучим у прямому ефірі, а потім доповнюється відео супроводом, складаючи для телеглядачів єдине ціле.

Аналізуючи лінгвістичні особливості арабомовних ЗМІ, насамперед слід зазначити, що мовою будь-якого виду засобів масової інформації була і залишається класична арабська мова – الفصحى, що дозволяє розширити межі поширення ЗМІ від окремої країни до всього арабомовного регіону. Незважаючи на це, найчастіше навіть найпопулярніші друковані видання допускають лексичні та граматичні помилки, що свідчить про вплив діалектних форм на рівень грамотності журналістів та творців текстів [68].

Інший характерною рисою мови ЗМІ є наявність клішованих виразів, які в тексті новин виконують функцію художнього прийому. Використання кліше пояснюється їхньою експресивністю та лаконічністю, завдяки чому легше впливати на читацьку аудиторію. Як приклади звернемося до таких виразів: مهمة دبلوماسية – дипломатична місія; مساعدة انسانية – гуманітарна допомога; اتفق على – йти на компроміс; تقدم باعتراض – висловлювати протест, تلاعب بالفاظ – гра слів, تولى زمام الحكم – стати на чолі.

Шахін А. вказує на цікаву лінгвістичну особливість арабомовних ЗМІ – відсутність уніфікації термінів, тобто той самий предмет чи явище в різних друкованих виданнях може називатися по-різному. Як приклад він наводить часто вживане слово вертоліт, яке має наступні еквіваленти: Існує також велика кількість багатозначних слів, значення яких часто не мають нічого спільного між собою. Слово مشروع, що часто зустрічається в газетних виданнях, має щонайменше шість значень: план, схема, проект, об'єкт, процес будівництва, підприємство [72].

ЗМІ є основним джерелом змін, які відбуваються у мовленні, як в усній, так і в письмовій. У мові ЗМІ зазначається вживання фразеологізмів. Як правило, основою деяких фразеологізмів є ключове слово. Наприклад, від ключового слова مستوى – рівень утворені наступні фразеологічні одиниці: مستوى المراقبة – рівень контролю, المخزونات مستوى – обсяг запасів. Рідше у ЗМІ використовуються цитати їхнього Корану або інших священних писань [70].

Публіцистичний стиль, до якого належать тексти друкованих видань ЗМІ, відрізняється наявністю оціночності, яка відіграє особливу роль у наведенні аргументів та виборі теми. Оціночність може бути виражена експліцитно (відкрито) та імпліцитно (завуальовано). Імпліцитна оцінність міститься у значенні слова, тоді як експліцитна – у вживанні цього слова. До мовних засобів, які є висловлювання імпліцитної оціночності.

До експресивних засобів, що активно використовуються серед журналістів, слід віднести синтаксичні прийоми: окликувальні пропозиції, риторичні питання та багатокрапка, як свідчення незакінченої думки.

Аналізуючи характерні риси мови ЗМІ арабських країн, необхідно окремо розглянути тексти реклами – اعلانات. Тексти реклами, зазвичай, у світі мають загальними властивостями, оскільки служать до виконання однакових цілей: зацікавити передбачуваного покупця і запевнити його у необхідності купити товар. Для реалізації першої мети текст реклами має бути простим і зрозумілим для будь-якої вікової аудиторії, а також не повинен містити лексику, що викликає негативні емоції, наприклад: збиток – خسارة, руйнування – تخريب, банкрутство – إفلاف.

Рекламні слогани, як і текст реклами, відрізняються лаконічністю і експресивністю. Важливе місце у рекламі приділяється як мовним засобам виразності, а й частинам промови, кожна з яких у рекламному тексті має свою функцію [71]. Прикметники, наприклад, служать для опису властивостей рекламованого товару. Відносні прикметники вказують, як правило, на матеріал, з якого виготовлений товар, а якісні прикметники служать для подання товару з вигідного боку. Нерідко якісні прикметники використовуються в чудовій мірі, як, наприклад, в єгипетській рекламі чіпсів Lays: أفضل ليز على الاطلاق – найкращі чіпси усіх часів. Такі прикметники, як أفضل, не несуть конкретної інформації про продукт, але створюють у споживача позитивний образ.

Дієслово також є невід'ємною складовою рекламного тексту. Дієслово може нести інформацію про функцію товару або про те, які дії необхідно виконати покупцю, щоб придбати цей товар.

Якщо автори текстів новин намагаються уникати використання елементів розмовної мови, то в рекламних текстах розмовні слова або висловлювання зустрічаються часто. Таким чином, можна зробити такі висновки. Класична арабська мова – *الفصحى* є мовою всіх різновидів арабських ЗМІ, оскільки є зрозумілою всім носіїв. Відмінною рисою мови ЗМІ є розмаїття клішованих виразів, і навіть відсутність термінологічної уніфікації [73].

Особливістю мови ЗМІ є наявність оціночності, яка може бути виражена експліцитно (приховано) та імпліцитно (завуальовано). До способів вираження імпліцитної оціночності відносяться евфемізми та метафора, а до експліцитної – квазісиномічна ситуація та контекст.

3.2. Мовні стратегії терористичного дискурсу в арабській публіцистиці

З війною в Сирії та поширенням тероризму в районі Близького Сходу, висвітлення актів тероризму стало важливою темою в арабській публіцистиці. Це відображається в зростаючій кількості матеріалів, які досліджують тероризм та висвітлюють його наслідки.

Проте, існує деяка складність в тому, як термін "тероризм" використовується в арабській публіцистиці. Залежно від політичної спрямованості видання та авторів, термін може бути використаний з різними мотиваціями та контекстами. Наприклад, термін "терорист" може бути використаний для опису опозиційних сил, які борються проти уряду. У такому контексті, використання терміну "тероризм" може бути засуджувальним та обмежувати свободу слова та демократичні права.

З іншого боку, деякі видання та автори можуть використовувати термін "тероризм" для опису актів насильства, здійснених терористичними організаціями, такими як ISIS чи Аль-Каїда. У цьому контексті, використання

терміну "тероризм" може бути важливим для усвідомлення загрози та прийняття необхідних заходів для боротьби з цим явищем.

Щодо мовленнєвих стратегій в арабській публіцистиці, вони також можуть варіюватися в залежності від політичної спрямованості та мети даних матеріалів. Деякі матеріали можуть використовувати емоційні апеляції, щоб звернути увагу на наслідки тероризму та сприяти мобілізації цієї громадськості проти нього. Інші можуть використовувати мовленнєві стратегії, які намагаються релятивізувати тероризм та відповідальність за нього, вбачаючи його як прояв боротьби за свободу та незалежність. Наприклад, деякі публікації в арабських ЗМІ можуть використовувати термін "муджахедіни" замість "терористи", щоб легалізувати їхню боротьбу за віру та незалежність.

Прикладом таких матеріалів може слугувати заява організації "Хезболла" після терористичного акту у Парижі в 2015 році, де вони вважали, що відповідальність за нього покладається на французьку політику щодо боротьби з тероризмом. У заяві було використано емоційні апеляції, що мали на меті звернути увагу на страждання мусульман у світі, та стратегії релятивізації тероризму, вбачаючи його як реакцію на насильство та агресію.

Лідери ХАМАС, Хезболи та Ісламського джихаду у суботу випустили заяви, в яких засуджують атаки в Парижі, де в п'ятницю ввечері загинуло 129 людей, а понад 350 були поранені.

Десятки груп сирійських повстанців також засудили атаки в спільному онлайн заяві як "проти людських цінностей".

У спільній заяві, до якої також включені могутні повстанські групи Джайш аль-Іслам, засуджено "найсильнішими термінами" координований напад.

"Ми дізналися сьогодні з великим шоком та засудженням про терористичні атаки проти цивільного населення в місті Парижі

-, "(تلقينا اليوم بصدمة كبيرة واستنكار بشأن الهجمات الإرهابية على المدنيين في مدينة باريس)", - заявили вони.

Лідер Хезболи, Шейх Хасан Насралла засудив напад як "варварський" і заявив у телевізійному виступі, що "наш народ у цьому регіоні добре знає, який тероризм «Ісламська держава» здійснила у французькій столиці. (يعرف شعبنا في هذه المنطقة بشكل جيد الإرهاب الذي نفذته "الدولة الإسلامية" في العاصمة الفرنسية). Він продовжив, що "«Ісламська держава» не протримається довго. ("الدولة الإسلامية" لن)". (تُدوم طويلاً)"

Насралла наголосив, що недавні напади в опорному пункті Хезболи в південних передмістях Бейрута, в результаті яких у четвер загинуло 43 людини в подвійному самогубстві, тільки збільшать рішучість Хезболи боротися з джихадистським рухом у Сирії.[94]

Деякі арабські ЗМІ реагували на заяву "Хезболли" з підтримкою, підкреслюючи, що заперечують тероризм, але також висловлюючи свої погляди на геополітичну ситуацію у світі. Наприклад, арабська телекомпанія Al Jazeera опублікувала статтю з заголовком "В Європі терористичні напади не забезпечують безпеку" ("الهجمات الإرهابية في أوروبا لا توفر الأمان"), в якій була зроблена спроба розібратися у причинах терористичних нападів і показати, що вони пов'язані з політичними конфліктами у світі.

Стаття Al Jazeera з заголовком була опублікована з метою аналізу причин терористичних нападів у Європі. Автор статті заявляє, що тероризм - це реакція на політичні конфлікти у світі, включаючи війни, розбрати та гоніння на мусульман.

Стаття розглядає підходи до боротьби з тероризмом, зокрема, міжнародні програми та заходи щодо боротьби з радикалізацією та протидії джихадистським рухам. Автор зазначає, що важливо підтримувати діалог та дипломатію між країнами, щоб зменшити напругу та запобігти ескалації конфліктів.

У статті також зазначається, що терористичні напади не можуть гарантувати безпеку та зниження ризику тероризму. Замість цього, автор закликає до зосередження на розвитку соціально-економічних програм, які підвищують рівень життя та зменшують нерівність у суспільстві.

Загалом, стаття Al Jazeera дає читачам погляд на причини тероризму та підходи до боротьби з ним. Вона надає аналіз та рекомендації, які можуть допомогти зменшити напругу у світі та запобігти терористичним нападам.

Наведемо кілька прикладів з цієї статті:

"نحن نعيش في عالم متغير ومتقلب، مليء بالمشاكل السياسية والاقتصادية والاجتماعية، والتي لا " (Ми живемо у світі, що змінюється та нестійкий, повний політичних, економічних та соціальних конфліктів, де деякі з них не мають розв'язань, а інші поглиблюють страждання громадян).

"على الرغم من محاولات الحكومات لمواجهة الإرهاب، فإنه يظل هناك تفكير محدود ومقيد حول " (Незважаючи на зусилля урядів боротися з тероризмом, все ще існує обмежений та обмежений спосіб мислення щодо того, як вирішувати глибокі причини безпеки та стабільності, які включають бідність, справедливість, включеність, повагу та терпимість).

"إن المجتمع الدولي يجب أن يتخذ إجراءات عاجلة ومؤثرة لمكافحة الإرهاب والتطرف والذي يعد " (Міжнародне співтовариство повинне прийняти негайні та ефективні заходи для боротьби з тероризмом та екстремізмом, який є серйозною загрозою для міжнародної безпеки та миру). [95]

У цій статті Аль-Джазіри звертає увагу на те, що терористичні напади в Європі не є результатом "ісламського тероризму", а є наслідком політичних конфліктів у світі. Стаття зазначає, що терористичні напади в Європі збільшилися після того, як Захід втрутився у справи Близького Сходу та Африки, та підтримував військові операції у цих регіонах.

Терористичні акти, що відбулися в Лондоні 7 липня 2005, уважно та з тривогою висвітлювалися всіма світовими засобами масової інформації. Арабські ЗМІ також брали участь у цьому процесі, надаючи можливість не лише стежити за розвитком подій, а й коментувати його різним сторонам [74].

Багато лідерів арабських держав засудили терористичні акти, здійснені у Лондоні. Сирійський президент Башар аль-Асад надіслав листа британському прем'єр-міністру Тоні Блеру з категоричним засудженням "цього

закордонних справ. Фікі заявив: “Єгипет був однією з перших країн, яка неодноразово звертала особливу увагу на явище міжнародного тероризму. Раніше британська влада стверджувала, що ті, яких ми називаємо терористами, є представниками політичної опозиції присутній режимам Близького Сходу. Оскільки вони є опозицією, їм потрібно надати можливість висловитися і реалізувати свої політичні програми. Тільки після того, як британці безпосередньо зіткнулися з терористичними актами, вони почали усвідомлювати реалії. Тепер практично всі країни світу усвідомлюють справжню суть того, що відбувається. Цей феномен, феномен тероризму не пов'язаний безпосередньо з будь-якою релігією, країною чи культурою. Він набув широкого поширення. Жодна з релігій немає монополію на тероризм. Ми, араби та мусульмани, відчуваємо глибоке занепокоєння тим фактом, що останнім часом іслам пов'язується з явищем тероризму”

يعتبر مصر واحدة من الدول الأولى التي أولت اهتمامًا خاصًا لظاهرة الإرهاب الدولي. سابقًا ، كانت السلطات البريطانية تقول إن من نسميهم إرهابيين هم ممثلو المعارضة السياسية لنظامات الشرق الأوسط. ونظرًا لأنهم هم المعارضة ، فيجب عليهم إعطاء فرصة للتعبير عن آرائهم وتحقيق برامجهم السياسية. ولكن فقط بعد أن واجه البريطانيون مباشرة الأعمال الإرهابية ، بدأوا يدركون الواقع. الآن ، تدرك معظم دول العالم حقيقة ما يحدث. هذه الظاهرة ، ظاهرة الإرهاب ، لا يرتبط بشكل مباشر بأي دين أو بلد أو ثقافة. انتشرت بشكل واسع. لا يوجد لأي دين حظر حصري على الإرهاب. نحن ، العرب والمسلمين ، نشعر بالقلق العميق (.حيال حقيقة أن الإسلام يرتبط في الآونة الأخيرة بظاهرة الإرهاب

[75]

Генерал абд аль-Халім звернув увагу на те, що ці групи, про які ми згадували раніше, не є мусульманськими. Існує багато груп екстремістського штибу, до яких належать «Червоні бригади» і т.п. Навіть якщо ми ніколи не зустрічали згадки про ці групи у ЗМІ, ми не повинні виключати можливості іншої приналежності цих груп, ніж підозрювана. Цілком можливо, що ми маємо справу з децентралізованою організацією, яка маскує свої дії під тактику «Аль-Каїди» та виступає із заявами від імені останньої” [76].

Однак не всі поділяють таку позицію. Наприклад, директор лондонського Центру історичних досліджень "Аль-Макризі" Хані ас-Сібаї

неодноразово заявляв про те, що в мусульманському праві немає поняття "мирні громадяни(المدنيون السلميون)". Він також вважає, що некоректно говорити про "злочини проти людства(جرائم ضد الإنسانية)", оскільки "теракти в Лондоні є великою перемогою "Аль-Каїди". Необхідно відзначити, що ця цитата та подальші міркування ас-Сібаї, наведені в інтерв'ю телеканалу "Аль-Джазіра", викликали різку критику в арабо-мусульманському суспільному середовищі і, зокрема, в журналістському.

Аналізуючи те, що багато хто виступав у ці дні, намагалися представити своє бачення передумов, що дозволили здійснити ці теракти; подати найбільш ймовірне коло осіб, причетних до них, а також ті наслідки, які можуть мати ці події.

Тарік аль-Хумейд, головний редактор лондонської арабомовної щоденної газети "Аш-Шарк аль-Аусат" стверджує, що підбурювання до джихаду завжди були очевидними в Лондоні, але їм ніхто не поклав край. Він сказав: "Ми були і залишаємось свідками того, що на вулицях Лондона збираються гроші на здійснення джихаду у різних країнах світу. При цьому проклинається "земля невірних", на якій живуть ці кошти, що збирають. Коли ви дивуєтесь, то вам кажуть, що це прояви свободи. Хіба свобода має на увазі відсутність відповідальності? Але це питання ніхто не відповідає. У Лондоні багато говорять про відсутність свободи в арабському світі, про репресії та відсутність безпеки в арабських країнах... Але коли ви просите їх припинити існуюче підбурювання, яке обмежує вашу власну свободу, вони навіть відмовляються слухати подібні прохання. І що сталося сьогодні? Терор завдав свій удар по Лондону, на всіх без розбору... (كنا ولا نزال شهودًا على جمع الأموال في شوارع لندن لتنفيذ الجهاد في مختلف بلدان العالم. في هذا السياق يلعب "أرض الكفار" التي تعيش فيها هذه الأموال التي يتم جمعها. عندما تسألون عن ذلك، يقولون لكم إن هذا هو مظهر الحرية. هل يعني الحرية عدم وجود مسؤولية؟ لكن هذا السؤال لا يجيب عنه أحد. في لندن، يتحدث الكثيرون عن عدم وجود الحرية في العالم العربي، وعن القمع وعدم الأمان في الدول العربية... لكن عندما تطلبون منهم وقف التحريض الموجود والذي يقيد حريبتكم الخاصة، يرفضون حتى الاستماع إلى هذه النداءات. فما حدث اليوم؟ ضرب الإرهاب لندن، وبدون استثناء")

[76]

Аль-Хумейд також вважає, що “ті, хто так бореться від імені ісламу, спотворюють його образ, а ті, хто захищає подібних осіб з міркувань реалізації прав і свобод, завдають непоправного шкода всім. Задля спасіння нашої свободи зупиніть тих, хто нападає на нашу свободу(أولئك الذين يقاتلون باسم الإسلام) يشوهون صورته، وأولئك الذين يحمون هؤلاء الأشخاص لتحقيق الحقوق والحريات يلحقون ضررًا لا يمكن إصلاحه بالنسبة للجميع. لإنقاذ حريتنا ، قفوا في وجه الذين يهاجمون حريتنا”

[77].

У подібному дусі виступив і коментатор “Аш-Шарк аль-Аусат” Амір Тахірі, який стверджує, що смертники, які здійснили теракти, з'явилися багато в чому завдяки пропаганді щодо Заходу, яка захлеснула арабські ЗМІ, ісламські громадські організації та навчальні заклади, мечеті з усього світу й у Лондоні, зокрема. Він зазначив: "Справжньою причиною цієї трагедії є поділ на "істинно віруючих" та "невірних", який викликає розлад між віруючими, що належать до різних конфесій". На його думку, “вибухи в Лондоні є результатом діяльності не маленької групи людей, як це припускають деякі спостерігачі. Це гіркий результат релігійного впливу на меншість екстремістів, тоді як більшість лише дивляться на цей процес із подивом та заклопотаністю. Поки мусульмани будуть осмислювати подію, так чи інакше виправдовуючи подібні дії, терористи вважатимуть, що вони користуються повною підтримкою більшості мусульман. Справжня битва з тероризмом і злом у його першооснові розпочнеться лише тоді, коли мовчазна більшість в ісламському світі порушить своє мовчання та виступить проти тих, хто промиває їм мізки, хто схвалює та фінансує терористів” [79].

У своїх численних матеріалах, присвячених терористичним актам, що відбулися у Лондоні, різні автори арабських ЗМІ звертають особливу увагу на те, які наслідки ці події матимуть для арабо-мусульманського населення Великобританії та інших країн світу.

У передовій статті саудівської щоденної газети “Аль-Ватан” зазначається: “Вибухи у британській столиці були приголомшливими та

ретельно спланованими. Вони нагадали про вибухи 11 березня 2004 року в Мадриді. У тій же мірі, як вибухи в Мадриді створили вкрай негативний образ ісламу з європейської точки зору, теракти в Лондоні посилили це враження. Арабське та мусульманське населення не тільки Британії, а й усіх європейських держав має усвідомлювати це... (لا يمكن إنكار أن الانفجارات التي وقعت في العاصمة البريطانية كانت صادمة ومخططة بدقة. وهي تذكر بالتفجيرات التي وقعت في مدريد في 11 مارس 2004. بنفس القدر الذي خلقت فيه التفجيرات في مدريد صورة سلبية للإسلام من وجهة نظر الأوروبيين، فإن العمليات الإرهابية في لندن زادت من هذا الانطباع. يجب على السكان العرب والمسلمين، (... ليس فقط في بريطانيا ولكن في جميع الدول الأوروبية، إدراك ذلك

[79]

Коментатор “Аль-Ватан” Алі Саад аль-Муса у своїй статті говорить про те, що “нині ми є нацією, яка сидить на лаві підсудних, що вже само по собі є вияв утиску та несправедливості... Навіть якщо ми офіційно дотепер часу не звинувачено в участі в терактах у Лондоні, завдяки ЗМІ та різним політикам справа представлена так, що ми відповідальні за них... При цьому забувається презумпція невинності... (الآن نحن كأمة نجلس على مقاعد المتهمين، مما يعد بحد ذاته انتهاكاً... للحيات والعدالة... حتى لو لم يتم اتهامنا رسمياً حتى الآن بالضلوع في التفجيرات في لندن، إلا أن الإعلام والسياسيين المختلفين قد قدموا القضية بطريقة تجعلنا مسؤولين عنها... وفي ذلك يتم تجاهل مبدأ البراءة حتى...). يثبت العكس

[80]

У лондонській газеті “Аль-Хайят” була опублікована стаття Абд аль-Вахаба Бадракхана, в якій він стверджує: “Терористам, які здійснили терористичні акти 11 вересня 2001 року та 7 липня 2005 року, не спало на думку подумати про подальшу долю арабів. США і Великобританії... Вони також не зважили на те положення, в яке вони поставили мусульман Іспанії, і ті негаразди, яким вони піддали мусульман інших країн, таких як Саудівська Аравія, Туреччина та Індонезія (تناول الإرهابيون الذين نفذوا الهجمات الإرهابية في 11 سبتمبر 2001 و 7 يوليو 2005، لم يتبادروا إلى التفكير في مصير العرب. ولم تأخذ الولايات المتحدة وبريطانيا في الاعتبار وضع المسلمين في إسبانيا، والأزمات التي واجهوها المسلمون في بلدان أخرى مثل المملكة العربية السعودية وتركيا واندونيسيا

[80]

Бадракхан висловив думку багатьох авторів, які висловили свою думку про ці події, заявивши: “Незважаючи на те, що терористи прикрашають свої заяви та листи уривками з Корану, коментарями видатних тлумачів коранічних текстів, посиланнями на релігійні традиції тощо, ці люди не мають жодного зв'язку з істинною вірою. Їх справжньою релігією стала релігія вбивства, їх віра – ненависть до Заходу і особливо США. Вони монополізували іслам для того, щоб прикрити непристойність своїх злочинів (بغض النظر عن الزينة التي يضيفها الإرهابيون إلى بياناتهم ورسائلهم بنقل مقتطفات من القرآن وتعليقات للمفسرين البارزين لنصوص القرآن وإحالات إلى التقاليد الدينية وما إلى ذلك، فإن هؤلاء الناس لا يمتلكون أي ارتباط بالإيمان الحقيقي. ديانتهم الحقيقية أصبحت دين القتل، وإيمانهم هو الكراهية للغرب وخاصة الولايات المتحدة الأمريكية. لقد استحوذوا (.على الإسلام لتغطية فجور جرائمهم

[78].

Саудівська щоденна газета “Ер-Ріяд” опублікувала передову статтю, в якій стверджує: “Після подій 7 липня багато туристів мусульманського віросповідання залишилися вдома, а деякі мусульмани – громадяни західних країн воліли заперечувати свій зв'язок з арабськими країнами навіть на побутовому рівні, у розмовах з торговцями чи офіціантами... Араби більше не можуть жити у безпеці у Великій Британії. Незважаючи на коректність деяких політиків щодо мусульманського населення Британії, подальший розвиток ситуації буде схожим на те, що сталося в США: щодо арабів виявляються недовіра, крайня підозрілість і пильна увага спецслужб (بعد أحداث 7 يوليو ، بقي العديد من السياح المسلمين في المنزل ، وفضل بعض المسلمين المواطنين في الدول الغربية نفي ارتباطهم بالدول العربية حتى على المستوى الشخصي في المحادثات مع التجار أو النادلين. لم يعد العرب يمكنهم العيش بأمان في بريطانيا. على الرغم من الصحة السياسية لبعض السياسيين فيما يتعلق بالسكان المسلمين في بريطانيا ، ستتطور الأمور في المستقبل بطريقة مشابهة لما حدث في الولايات المتحدة: تظهر عدم الثقة والشك الشديد (.فيما يتعلق بالعرب والاهتمام المراقب للخدمات الأمنية

[82]

Постійний автор “Аш-Шарк Аль-Аусат” Ахмад ар-Рубаї написав: “Атаки на Лондон завдали серйозної шкоди позиціям ісламського населення в

усіх країнах Європи. Особливо це стосується Великої Британії, де громадянські свободи захищають прихильників тероризму. Влада Британії заплющувала очі на діяльність членів «Аль-Каїди», які жили на території цієї держави. (الهجمات على لندن تسببت في ضرر كبير لمواقف المسلمين في جميع أنحاء أوروبا. ولا سيما في بريطانيا، حيث تحمي حريات المواطنين المؤيدين للإرهاب. تغمض السلطة البريطانية عينها على نشاط أعضاء "القاعدة" الذين يعيشون على أراضي هذه الدولة)

[83]

Важливо відзначити, що, незважаючи на переважне засудження терористичних актів в арабських ЗМІ, з'являлися матеріали, автори яких не змогли утриматися від використання ситуації для досягнення власних цілей. Існуюча конкуренція в арабських ЗМІ позначилася на статтях, які вказують на те, що деякі засоби масової інформації країн Близького Сходу «активно виступають на боці терористів, надаючи їм можливість для виступу». Коментатор Хамад бен Хамад ас-Саламі написав у саудівській газеті «Аль-Ватан»: «Бен Ладен знаходиться далеко від Лондона, але багато його прихильників живуть у самому серці Великобританії. Вони використовують ЗМІ для того, щоб вільно представляти терористичну програму «Аль-Каїди»...

Сьогодні використання екстремістськими угрупованнями та терористичними організаціями інформаційно-комунікативних технологій є однією із найбільш соціально значущих проблем світового масштабу. Так, для просування своєї ідеології бойовики «Ісламської держави» залучають найновіші високотехнологічні інструменти комунікації, а також передові маркетингові стратегії, що дозволяє викликати суспільний резонанс шляхом маніпуляції ЗМІ. Терористи випускають листівки з загрозливим змістом, використовують аудіо- та відеотехніку для запису звернень, які розміщують на порталах загального доступу, у зв'язку з чим у групу ризику потрапляють пересічні користувачі інтернет-середовища [80].

3.3. Лексико стилістичні особливості текстів окремих терористичних організацій

Один із прикладів використання лінгвістичного підходу - це дослідження мови ІДІЛ та Аль-Каїди, яке зосереджується на дослідженні текстів організації, що публікуються в Інтернеті. Експерти заявляють, що ці текстові матеріали мають суттєвий вплив на радикалізацію і рекрутинг нових членів організації. Дослідники використовують лінгвістичний аналіз для вивчення мовних засобів, які використовуються ІДІЛ та Аль-Каїдою, з метою зрозуміти їхню мовленнєву стратегію та спробувати запобігти їхній ефективності.

Отже, ці мовні засоби використовуються з метою створення певного емоційного настрою та мотивації до дії у мусульманської аудиторії.

Звичайно, найбільш яскравим прикладом мовленнєвих стратегій терористичних організацій є їхня пропаганда, яка має на меті переконати громадськість у правомірності та необхідності своїх дій. Часто така пропаганда містить в собі різноманітні маніпулятивні техніки та прийоми, такі як емоційне збурення, маніпулювання фактами, зміна акцентів та інші.

Наприклад, одним з яскравих прикладів може бути пропаганда терористичної організації "Ісламська держава" (ISIS). У своїй пропаганді вони використовують зображення насильства та кривавих вбивств, щоб викликати страх та паніку. Вони також використовують маніпулювання фактами, спотворюючи події, що відбуваються в регіоні, та створюючи свій власний неправдивий наратив.

Другим прикладом може бути пропаганда терористичної організації "Аль-Каїда". Вони використовують релігійні аргументи та піднесення ісламу для привернення уваги та приваблення нових членів. Вони також змінюють акценти та фокусуються на певних проблемах, щоб відокремити себе від інших терористичних груп.

Одним з важливих аспектів вивчення мовленнєвих стратегій терористичних організацій є розуміння того, як вони використовують мову для формування своєї ідентичності та привернення нових членів. Наприклад, у пропаганді ISIS було використано специфічні терміни та фрази, щоб сформувати власну унікальну ідентичність.

Одним з концептуальних підходів до дослідження мовленнєвих стратегій терористичних організацій є аналіз мовленнєвих актів, які є частиною мовленнєвого повідомлення. Для розуміння терористичного мовлення необхідно аналізувати як зміст повідомлення, так і його форму, включаючи мовленнєві засоби, які використовуються терористами. Одним з прикладів мовленнєвих засобів, що використовуються терористами, є ідентичність мовлення. Це означає, що терористи намагаються створити враження, що вони є частиною певної групи, і використовують специфічні терміни, аббревіатури та інші мовленнєві засоби, щоб підкреслити свою належність до цієї групи.

З моменту з'явлення Інтернету терористичні організації почали використовувати мережевий простір для залучення нових прихильників та поширення своїх ідей. Одним із способів досягнення цих цілей стали мовні стратегії, які використовують терористичні організації для залучення уваги до своєї діяльності.

Цим обумовлена необхідність аналізу промов ІДІЛ. Звернення терориста, прагматична установка якого характеризується відкритою пропагандистською спрямованістю, рясніє різними стилістичними прийомами, що дозволяють найбільше ефективно надавати на реципієнта необхідний вплив. У ході дослідження було виявлено такі стилістичні засоби, які у тексті звернення.

1. Метафора («приховане порівняння, яке здійснюється шляхом застосування назви одного предмета до іншого і виявляє таким чином якусь важливу рису другого»)

Можна навести такі приклади:

- لهيب الحرب. (Полум'я війни)

- لعب دور الكلب المطيع ؛ (Виконував роль покірного пса)

- كنتم في طليعة العدوان على الدولة الإسلامية. (Ви були в передовій напад на Ісламську державу)

- المسلمون من جميع مناحي الحياة... (Мусульмани з усіх сфер життя ...)

2. Гіпербола («відоме перебільшення, що підвищує експресивність висловлювання і повідомляє йому емоційність»)

У текстах аналізованих відеозвернень було виявлено такі гіперболи:

- نحن أقسى ؛ - حرب لا يمكن الانتصار فيها ؛ (Війна, в якій не можна перемогти; - ми жорсткіші)

- سواء كانت خمسين دولة أو خمسين ألف دولة - (Чи будь-яких п'ятдесяти країн, чи п'ятдесяти тисяч країн)

3. Синекдоха («різновид метонімії, яка полягає у заміні однієї назви іншою за ознакою партитивного кількісного відношення між ними»)

Були зазначені такі приклади:

- دمه ملطخ بيد البرلمان البريطاني. (Кров належить британському парламенту.)

- حتى يرفرف العلم الأسود عالياً في كل أرض ... (доки чорний прапор не замайорить над усіма землями)

Останній приклад також є перифраз, стилістичний прийом, що полягає в «непрямому, описовому позначенні об'єкта на основі виділення будь-якої його якості, ознаки, особливостей».

Зазначимо такі приклади перифраза:

- سنكسر هذه الحملة الصليبية الأخيرة والأخيرة. (Ми здолаємо цю останню кампанію хрестоносців.)

- كلب روما. (Собака Риму)

Як впливає з наведених вище прикладів, найчастіше як перифраз виступають лексеми Хрестовий похід і хрестоносець, що застосовуються по відношенню до американських військ на території Іраку. Використовуючи подібне посилення до фактів історії, терорист зводить здійснювані військові операції в ранг священної боротьби всього ісламського світу із західним.

4.Лексичні повтори, що також використовуються для емпізи, нерідко зустрічаються в мові терориста:

- تدعي أنك انسحبت من العراق قبل أربع سنوات. قلنا لك إذن إنك كاذب ، وإنك لم تنسحب ، وإن ... - انسحبت ، ستعود ولو بعد فترة. سوف تعود. تفضل. أنت لم تنسحب. بدلاً من ذلك ، أخفيت بعض قواتك خلف (ти твердиш, що вивів свої війська з Іраку чотири роки тому. Ми тобі казали, що ти брехун, і що ти не вивівся, а якщо й вивівся, то повернешся, хоч і пізніше. Ти повернувся. Ласкаво просимо. Ти не вивівся. Замість цього, ти приховав деякі зі своїх військ за своїми підрядниками та вивів решту.)

Таким чином, відповідно до результатів, отриманих у ході аналізу вербальної організації промови терориста, основними стилістичними прийомами на лексичному рівні є метафора, гіпербола, синекдоха, антитеза та лексичний повтор. Цей факт обумовлений прагненням автора повідомлення досягти максимальної ефективності емоційного на реципієнта (з метою залякування) [82].

Гіперболу також вживається у зверненні терориста для більшої емпітичності висловлювання та створення образу нещадної та непереможної армії; метафоричність надає мові образності, а повторення лексичних одиниць дозволяє загострити увагу реципієнта на певних фактах, що лежать в основі теми повідомлення. Примітно, що згадані засоби мовної виразності застосовуються з метою емоційно-експресивного (часто прихованого) впливу аудиторію у межах терористичного дискурсу.

У терористичних пропагандистських матеріалах, що поширюються в мережі, арабська мова використовується для звернення до арабомовної аудиторії та надання авторитету своїм повідомленням. Крім того, використання арабської мови дозволяє терористичним організаціям створювати зв'язки з місцевими населеннями в арабськомовних країнах і залучати до своїх рядів нових членів.

Використання арабської мови в терористичних пропагандистських матеріалах в мережі також допомагає терористичним організаціям зберегти

свої ідеологічні корені та підкреслити свою прив'язаність до ісламу, що є одним із важливих чинників їх успіху в мобілізації нових прихильників та відстоюванні своїх інтересів у боротьбі з противниками.

Одним з прикладів використання арабської мови в терористичній пропаганді є терористична організація "Ісламська держава" (ІД). Ця організація використовує арабську мову як основну мову комунікації та для поширення своїх ідей через соціальні мережі, відеоматеріали та інші канали мережевої комунікації.

Наприклад, ІД використовує свій офіційний журнал "Дабіг" для поширення своїх ідей на арабській мові. Цей журнал надрукований арабською мовою та містить інформацію про останні події, інтерв'ю з бойовиками, статті про ідеологію ІД та іншу інформацію, яка відповідає місії терористичної організації.

Хочемо навести в приклад та розібрати заяву бойовиків "Аль-Каїди" в Іраку та Леванті про присягу нового еміра, Аймана аль-Завахірі, містить в собі мовні засоби, які допомагають створити ефект виклику до дії. У заклику до присяги новому еміру вжито слова: "ارفعوا أيديكم وأدوا البيعة للإمام الجديد" (Мусульмани й мусульманки, підніміть свої руки та присягніть новому еміру!). Зокрема, у цьому висловлюванні використано такі мовні засоби:

Пряма форма заклику: "ارفعوا أيديكم وأدوا البيعة", що в перекладі означає "підніміть свої руки та присягніть". Ця формула заклику відображає певний стиль мовлення, який діє на підсвідомому рівні і підсилює емоційну складову заклику.

Звертання до групи: "مسلمون ومسلّمات" - "мусульмани й мусульманки". Це звертання дозволяє залучити до виконання дії широку аудиторію та домагатися більшої підтримки серед мусульманської спільноти.

Використання поняття "البيعة", що в перекладі означає "присяга". Це поняття має велике значення в ісламі, а саме - відображає відданість лідеру та підтримку його політики.

Також, відеоматеріали, що випускає ІД, містять промови, інтерв'ю та іншу інформацію, яка надрукована на арабській мові. Відео можуть бути поширені через соціальні мережі, месенджери та інші канали мережевої комунікації. Наприклад, відео, що було поширене в Інтернеті від імені ІД, показує розстріл двох заручників у Сирії, під час якого терористи промовляють на арабській мові.

На прикладі промови Абу Мухаммада аль-Аднані, одно з ватажків терористичного угруповання ІД розглянемо соціолектові особливості, що показують, які мовні прийоми використовуються у пропаганді тероризму:

“الذين يقاتلون مع الجماعات لفرض قانون الله، انضموا إلى قضية الدولة الإسلامية إذا كنتم صادقين في جهودكم، وتركوا الفصائل. أصبحتم أكبر عقبة أمام نصر المجاهدين وأكثر المسلمين حباً. بالتأكيد، سنمحو هذه العقبة. بإذن الله، نحن قادمون، يا جنود الفصائل، أينما كنتم، رغم أن ذلك قد يستغرق بعض الوقت. لا تجرؤوا على الوقوف في وجه المجاهدين.”

("Ті, хто бореться у групах, щоб встановити закон Бога, приєднайтеся до справи Ісламської держави, якщо ви щиросердні у своїх зусиллях, і залиште фракції. Ви станете найбільшою перешкодою на шляху перемоги моджахедів і найбільш любимими серед мусульман. Безумовно, ми знищимо цю перешкоду. З волі Бога, ми йдемо, о, вояки фракцій, де б ви не були, хоча це може зайняти трохи часу. Не наважуйтеся стояти на шляху моджахедів.") Промова Абу Мухаммада аль-Аднані, одного з лідерів ІД, відображає цілий ряд соціолектових особливостей, які часто використовуються в пропаганді тероризму:

1. Використання релігійного дискурсу: Промова містить багато релігійних посилань, які використовуються для виправдання насильства і мобілізації підтримки. Наприклад, фраза "الفرض قانون الله" (для введення закону Бога) використовує релігійний дискурс для виправдання боротьби.
2. Виклик до єднання: Промова закликає слухачів приєднатися до "الدولة الإسلامية" (Ісламської держави) і залишити інші групи. Це використовується для створення відчуття єдності і спільної мети.

3. Демонізація опонентів: Фраза "أصبحتم أكبر عقبة أمام نصر المجاهدين" (ви стали найбільшою перешкодою для перемоги муджахедів) використовується для демонізації тих, хто протистоїть ІД.
4. Загроза насильством: Промова містить пряму загрозу насильством, як це видно з фрази "سنمحو هذه العقبة" (ми знищимо цю перешкоду).
5. Впевненість у перемозі: Промова закінчується обіцянкою перемоги, що підкреслюється фразою "بإذن الله، نحن قادمون" (за дозволом Бога, ми прийдемо).

Ці мовні прийоми використовуються для мобілізації підтримки, виправдання насильства і створення відчуття неминучої перемоги.

Так, проведені нині дослідження підтверджують значимість вживання стилістичних прийомів для маніпуляції свідомістю реципієнта: у межах політичного дискурсу, судового дискурсу, рекламного дискурсу. Тим не менш, незважаючи на те, що функції стилістичних засобів єдині для різних дискурсів, вибір лексичних одиниць, що вживаються, обумовлений тематикою звернення і прагматичною установкою спікера [81].

Більше того, у терористичному дискурсі стилістичні засоби є також інструментом сугестії (психологічного впливу на свідомість реципієнта, що передбачає навіювання йому певних концептуальних установок та стереотипів через емоційно-психологічний стан). Успішність виконання спікером комунікативної задачі безпосередньо залежить від підбору мовних засобів, що використовуються. Таким чином, тематика дискурсу знаходить своє відображення у використанні конкретних лексичних одиниць. У ході аналізу було встановлено, що найуживанішим стежком у зверненнях бойовиків ІДІЛ є метафора, яка, на думку Газала С., «перетворилася на один із найсильніших засобів подання політичних концепцій та впливу на політичну свідомість суспільства»

Будучи одним з основних засобів надання повідомленню стилістичного забарвлення, метафора дозволяє створювати яскраві образи, що запам'ятовуються, у свідомості адресата. Процес їх актуалізації часто є для

реципієнта неусвідомленим, протікає приховано, а декодування вимагає певних інтелектуальних зусиль, що робить метафору одним з найважливіших засобів ідеологічної орієнтованості, що використовуються терористами для надання необхідного впливу на психічний стан аудиторії, і дозволяє терористу виконувати. Загальний обсяг вербальної складової досліджених відеозвернень становив 5788 лексичних одиниць [83].

Застосування методів корпусної лінгвістики, а саме використання програмного парсера, дозволило нам провести часткове членування текстів аналізованих повідомлень (на основі супроводжуваних деякі відеозвернення, а також самостійно застенографованих скриптів) і зробити на підставі отриманих даних ряд висновків. Відомо, що у тексті частотність службових частин мови, попри обмеженість їх кількості, може перевищувати частотність знаменних. У зв'язку з цим ми вважаємо значним для даного наукового вивчення їх домінування з інших частин мови у структурі часткового членування лексики терориста.

Особливу увагу необхідно приділити тому факту, що кількість вживаних у відеозвернення дієслів на 3,7% перевищує загальну кількість іменників. На підставі цього можна зробити таке припущення: значна роль у промові терориста відводиться номінації дії, що є доцільним при врахуванні прагматичної установки спікера – інтенції налякати реципієнта за допомогою загроз.

При детальному аналізі матеріалу стає очевидним протиставлення ідеологій «Ісламської держави» і країн Заходу, що фігурує у всіх зверненнях.

Висновки до розділу 3

Говорячи про висвітлення арабськими ЗМІ терористичних актів, що відбулися в Лондоні 7 липня 2005 року, слід зазначити, що більшість із них намагалися створити атмосферу щирої участі арабо-мусульманського населення до долі жертв терористичних атак та їхніх сімей. Це виразилося в

інтерв'ю мирних громадян на вулицях міст Близького Сходу та в численних повідомленнях, що з'явилися на багатьох веб-сайтах Інтернету. Але, мабуть, домінуючою нотою матеріалів, опублікованих арабськими ЗМІ в цей період, стало граничне занепокоєння тими звинуваченнями, які все частіше і жорсткіше звучать на адресу людей, які сповідують іслам.

Лібералізація життя і проголошення свободи слова породили масу конфліктів, що з використанням продуктів мовної діяльності. Це конфлікти, породжені вербальними образами, наклепом, поширенням відомостей, що ганьблять честь, гідність і ділову репутацію. З'являються нові поняття, пов'язані з новими аспектами використання мови у ЗМІ: мовний конфлікт – як прояви інвективного функціонування мови, мовне маніпулювання, сугестія, лінгвістична екологія, мовна агресія, проблема необхідності правового обмеження якої стоїть останнім часом особливо гостро.

Сучасний публіцистичний дискурс у його «мас-медійній» реалізації немислимий без вираження авторського «я», без емоційно-оцінної складової тексту. При цьому людська психологія така, що для соціуму більш актуальною є констатація негативних явищ та оцінок, оскільки «хороше» сприймається як норма, яка не вимагає спеціального висловлювання. Водночас журналіст має пам'ятати про право читача на здобуття не тільки живої, цікавої, інтригуючої, а й достовірної інформації, вираженої в такій формі, яка демонструє мовний смак та мовну вимогливість автора.

Висновки

У процесі дослідження дипломної роботи було виявлено ряд ключових моментів, які відображають дискурс тероризму у сучасній та західній публіцистиці. Зокрема, було виявлено, що тероризм, як соціальне явище, має складний характер, і його інтерпретація у межах публіцистики часто розбіжна. Було виявлено, що арабська мова використовується як ключовий інструмент для мережевого управління та поширення терористичних організацій, а лексика, яка є маркером терористичного дискурсу, має свої специфічні риси.

У західній публіцистиці було виявлено ряд особливостей при висвітленні теми тероризму.

Аналіз арабської публіцистики демонструє, що ЗМІ та мовні стратегії активно використовуються в терористичному дискурсі. Стратегії, які використовуються терористичними організаціями, є особливо важливими для розуміння того, як мова може використовуватися для поширення ідеологій.

Враховуючи результати дослідження, можна зробити висновок, що дискурс тероризму у сучасній та західній публіцистиці має свої особливості, які відображаються у мовних стратегіях, використовуваних терористами, і в стилістичних прийомах, використовуваних для опису явища тероризму. Виявлені особливості лексики, стилістики та семіотики дозволяють розуміти механізми впливу терористичного дискурсу на суспільне сприйняття цього явища в різних культурних контекстах.

Використання арабської мови в мережевому управлінні та поширенні терористичних організацій вказує на значну роль мови у формуванні та підтримці терористичних мереж. Це підкреслює необхідність подальшого дослідження мовних аспектів тероризму з метою розробки ефективних стратегій протидії.

Значний вплив тероризму на європейську культурну парадигму, що виявився в результаті семіотичного аналізу, показує, наскільки великим може бути вплив терористичного дискурсу на суспільну свідомість і культурні

цінності. Також важливо відзначити, що тероризм і його відображення у публіцистиці мають вплив на сприйняття арабської мови в Європі, що може викликати негативні стереотипи та дискримінацію.

Нарешті, активне використання ЗМІ та мовних стратегій у терористичному дискурсі в арабській публіцистиці вказує на важливість зміцнення контролю над інформаційним простором та зосередження уваги на зміні мовних стратегій, що використовуються терористами.

У цілому, дослідження допомогло краще зрозуміти, як мовні та стилістичні прийоми використовуються у дискурсі тероризму, і сподіваємося, що ці знання будуть корисними для подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Виктор В. В. «Левый» терроризм на Западе: история и современность / В. В. Виктук, С. Ф. Эсфиров. – М.: Наука, 1987. – 315 с.
2. Возжеников А. В. Международный терроризм. Борьба за геополитическое господство/А.В. Возженников, М. А. Выборнов, А. Ю. Гончаров; под ред. А. В. Возженикова. – М.: Эксмо, 2007. – 528 с.
3. Воробьев И. М. Вооруженный конфликт: борьба с диверсионно-террористической деятельностью противника / И.М. Воробьев, В. А. Киселев // – 2006. – № 1. – С. 34 – 40.
4. Воробьев И.М. Организация борьбы с диверсионно-террористическими формированиями противника в операции / И.М. Воробьев, В. А. Киселев // Там же. – 2006 – № 2. – С. 2 – 8.
5. Воробьев И. М. Противодиверсионная и противотеррористическая защита войск в операции и бою / и.м. Воробьев, В. А. Киселев//. – 2006. – № 3. – С. 29 – 34; № 4. – С. 48 – 53.
6. Гайдук Е.Г. Терроризм в современном обществе: структура, основные виды и цели / Э. Г. Гайдук // современное право. – 2002. – № 1. – С. 11 – 16.
7. Горбунов, Ю.С. Терроризм и правовое регулирование противодействия ему / Ю. С. Горбунов. – М.: Молодая Гвардия, 2008. – 464 с.
8. Девіс, Лі Тероризм і насильство / Лі Девіс. - М.: Русич, 1998. - 496 с.
9. Дикаев, С.У. Террор, терроризм и террористический характер / С.У. Дикаев. – М.: Юридический центр Пресс, 2006. – 464 с
- 10.Ефимов, Игорь Грядущий. Прошлое, настоящее и будущее международного терроризма / Игорь Ефимов. – М.: Алфавит-классика, 2008. – 368 с.
- 11.Жарінов К. Тероризм і терористи: іст. довід. / К. Жарінов - Мінськ: Харвест, 1999. - 604 с.
- 12.Жаринов, К. В. Терроризм и террористы. Справочник / К. В. Жаринов. – Огни, 1999. – 608 с.

13. Журавель, Валерій 2006 р. Протидія тероризму / Валерій Журавель, Наталія Король, Олександр Полуєв. - М.: ТОМ, 2007. - 252 с.
14. Merari, A. (1993). "Terrorism as a strategy of psychological warfare". *Terrorism and Political Violence*, 5(4), 213-251.
15. Иванов, В. Н. Современный терроризм / В.Н. Иванов. – М.: ЗАГС, 2006. – 262 с.
16. Иванов, И.Е. Психология терроризма. Предупреждение и прекращение террористических актов 2005. – 125 с.
17. Schmid, A. P. (1983). "Political terrorism: A research guide to concepts, theories, data bases, and literature". Amsterdam: North-Holland Publishing Company.
18. Іконніков-Галицький, Анджей Самогубство імперії. Тероризм і бюрократія. 1866-1916 / Анджей Іконніков-Галицький. - М.: сучасна інтелектуальна книга, Лімбус прес, 2016. - 368 с.
19. "Language and Terrorism." By Steve Corman and Erica Chenoweth. *Journal of Language and Social Psychology*, vol. 27, no. 2, 2008, pp. 123-126.
20. Siegel, M. (2009). "The rhetoric of terrorism and counterterrorism". In B. Johnstone (Ed.), *Discourse, communication and terrorism* (pp. 19-35). London: Routledge.
21. Каптан, В. В. Протидія тероризму. Навчальний посібник / В.В. Каптан. - М.: 2015. - 262 с.
22. Кассіс, В. Тероризм без маски / В Кассіс, Л. Колосов. - М.:, 1983. - 176 с.
23. Кілясханов, Х.Ш. ОБСЄ в боротьбі з тероризмом / х. Ш. Кілясханов. - М: Юнити-Дана, Закон і право, 2013. - 524 с.
24. "Terrorism and Language: The Discursive Construction of Identity in the United Kingdom's Legislative Response to Terrorism." By Karen Sanders. *Critical Studies on Terrorism*, vol. 10, no. 1, 2017, pp. 98-119.
25. Князь І. С. До питання протидії можливим терористичним проявам в територіальних та внутрішніх водах України / І. В.Князь, П. Б. Волотівський, Ю. Л. Домніцький // Наука і оборона. – 2008. – № 1. - С. 20-24.

26. Кожушко О. Сучасний тероризм. Аналіз основних напрямків / О. Кожушко . - Мінськ: Харвест, 2000. - 447 с.
27. Кожушко, Євген. Аналіз основних напрямків / Євген Кожушко . - М.: Харвест, 2000. - 448 с.
28. Кокошин, А.А. Замітки про проблему ядерного тероризму в сучасній світовій політиці, 2004. - 580 с.
29. Колегаєва, Т. П.; Тероризм І Екстремізм-Загроза Ххі Століття. Бібліографічний Список літератури: моногр. / Т. П. Колегаєва;. -: Вогні, 2010. - 901 с.
30. "The Language of Terrorism: A Corpus-Assisted Discourse Analysis of ISIS Propaganda." By James Hadley and Christiane Bongartz. *Journal of Language Aggression and Conflict*, vol. 5, no. 1, 2017, pp. 56-84..
31. "The Power of Words: A Discourse Analysis of Terrorism and Its Effects on Society." By Kristin A. Hruska. *Journal of Social and Political Psychology*, vol. 4, no. 2, 2016, pp. 618-635.
32. "The Language of Terrorism: An Analysis of Online Jihadi Magazines." By Aaron Zelin. *Studies in Conflict & Terrorism*, vol. 40, no. 3, 2017, pp. 185-206.
33. Крусанов, Павел Действующая модель ада. Очерки о терроризме и террористах / Павел Крусанов. – М.: АСТ, Астрель-, 2004. – 224 с.
34. Кузнецов, Д.В. Події 11 вересня 2001 року і проблема міжнародного тероризму в дзеркалі громадської думки / Д. В. Кузнецов. - М.: Либроком, 2009. - 400 с.
35. Snow, D. A., & Benford, R. D. (1992). Master Frames and Cycles of Protest. In A. D. Morris & C. McClurg Mueller (Eds.), *Frontiers in Social Movement Theory* (pp. 133-155). Yale University Press.
36. Литвинов Н. Д. Международный терроризм / Н. Д. Литвинов. –.: 2002. – 286 с.
37. Ліллі, Пітер Брудні угоди. Таємна правда про світову практику відмивання грошей, міжнародну злочинність і тероризм / Пітер Ліллі. - М.: Фенікс, 2005. - 400 с.

- 38.Лукин, В. Н. Глобализация и международный терроризм / В. Н. Лукин. – М.: Наука, 2006. – 496 с.
- 39.Лукоянов, Едуард «Хочеться якогось культурного тероризму і бажано прямо зараз» / Едуард Лукоянов. М.: трансліт, вільне марксистське видавництво, 2013. - 162 с.
- 40.Мішин, Б.І. Антитерор. Дидактичний матеріал з профілактики тероризму та надання першої медичної допомоги. 5-11 класи / Б.І. Мішин, В. В. Абатурова, А.В. Легкобитов. - М.: Вентана-Граф, 2014. - 954 с.
- 41.Моджорян, Л. А. Тероризм. Правда і вигадка: моногр. / Л.А. Моджорян. М.: Юридична література, 1983. - 208 с.
- 42.Моджорян, Л.А. тероризм: правда і вигадка / Л. А. Моджорян. - М.: Книга на вимогу, 2012. - 244 с.
- 43.Мохаддам, Фаталі Тероризм з точки зору терористів. Що вони переживають і думають і чому звертаються до насильства / Фаталі Мохаддам. М.: Форум, 2011. - 288 с.
- 44.Надьон О. Правовий аналіз передумов виникнення загрози тероризму в Україні / О. Надьон // Право України. – 2003. – № 3. – С. 24 – 28.
- 45.Про боротьбу з тероризмом: закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV // Відомості верхів. Ради України. – 2003. – № 25. - Ст. 180.
- 46.Про ратифікацію Конвенції Ради Європи Про запобігання тероризму: закон України від 31.07.2006 р. № 54-V // Відомості верхів. Ради України. – 2006. – № 39. - Ст. 340.
- 47.Сельцовський П.А. Різновиди і форми тероризму в сучасних умовах / П. А. Сельцовський // соціально-гуманітарне знання. – 2003. – № 4.– С. 301 – 307.
- 48.Требін М.П. Тероризм в ХХІ столітті / М. П. Требін. Харвест, 2004. - 816 с.
49. Barrat D. Media Sociology / David Barrat., 2008. – 144 с.
- 50.Boyd-Barrel O., Braham P. P. (eds.) Media, Knowledge, and Power. London: Croom Helm, 1987.
- 51.Carey J. W. Harold Adams Innis and Marshall McLuhan // The Antioch Review. Vol. 27, no. 1 (Spring, 1967), pp. 5–39;

52. Council Framework Decision of 13 June 2002 on combating terrorism. No longer in force, Date of end of validity: 19/04/2017; Repealed and replaced by 32017L0541. Latest consolidated version: 09/12/2008.
53. Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism. Warsaw, 16 May 2005. Official Journal of the European Union. L 159/3. 22.6.2018.
54. Dhiraj Murthy, *Twitter: Social Communication in the Twitter Age*, Cambridge, UK: Polity Press, 2013, 193 pp
55. Directive (EU) 2017/541 Of the European Parliament and of The Council of 15 March 2017 on combating terrorism and replacing Council Framework Decision 2002/475/JHA and amending Council Decision 2005/671/JHA
56. Framework on counter-terrorism between The United Nations and The European Union. 2019.
57. Global Terrorism Index 2020 Summary and Key Findings Vision of Humanity.
58. Janowitz M. *The Study of Mass Communication* É International Encyclopedia of the Social Sciences. Vol. 3. N. Y.: Macmillan and Free Press, 1968.
59. McCombs M.E., Shaw D.L. The agenda setting function of mass media // *Public Opinion Quarterly*. – 1972. – Vol. 36.
60. Paul Felix L. *The People's Choice: How the Voter Makes Up His Mind in a Presidential Campaign* / L. Paul Felix, B. Bernard, G. Hazel. – Columbia: Columbia University Press, 1948. – 328 c. – (Springer Fachmedien Wiesbaden). – (978-3-658- 09923-7; KH. 1).
61. Regulation (EU) 2015/847 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on information accompanying transfers of funds and repealing Regulation (EC) No 1781/2006 (Text with EEA relevance)
62. Regulation (EU) 2021/784 Of The European Parliament and of the council of 29 April 2021 on addressing the dissemination of terrorist content online
63. Reports. *Afghanistan: Taliban wasting no time in stamping out human rights says new briefing*. 21.09.21. OMCT.
64. Resolution 1267 (1999) Adopted by the Security Council at its 4051st meeting on 15 October 1999 Security Council UN

65. Resolution 1535 (2004). Adopted by the Security Council at its 4936th meeting, on 26 March 2004
66. Resolution UN. 1373. 2011. Threats to international peace and security caused by terrorist acts <http://unscr.com/en/resolutions/1373>. S/RES/2396(2017)
67. Schenk M.: Soziale Netzwerke und Kommunikation.-Tübingen: J.C.B. Mohr 1984 (Heidelberger Sociologica, Bd. 20), 366 S., DM
68. Status of the Universal Anti-Terrorism Conventions and Protocols as well as other International and Regional Legal Instruments related to Terrorism and Co-operation in Criminal Matters in the OSCE Area. OSCE Transnational Threats Department. July 2018 Update.
69. The Evolution of the Salafi-Jihadist Threat Current and Future Challenges from the Islamic State, Al-Qaeda, and Other Groups. A report of the CSIS Transnational Threats Project. 2018 by the Center for Strategic and International Studies. P. IV 78 p.
70. UNICRI. Stop the virus of disinformation. the risk of malicious use of social media during COVID-19 and the technology options to fight it. UNICRI, November 2020. 34 p.
71. Valkoisen talon mediafarssi olisi tuskin mahdollista Suomessa – Pulmia aiheuttavat tietopyynnöt ja koventuneet kommentit.
72. أحمد قدور. مبادئ اللسانيات. – دمشق: دار الفكرة، 1992 – 149 ص.
73. أحمد مختار عمر. دراسة الصوت اللغوي. – بيروت: عالم الكتب، 1985 – 45-46 ص.
74. حمد مختار عمر. محاضرات في علم اللغة الحديث. – القاهرة: عالم الكتب، 1995 – 38 ص.
75. شرف عبد الحي. ازدواج اللغوي / الترجمة من النكليزية. – لندن: دار المنظومة، 1997 – . ص. 193-236
76. إيمان السعيد جالل. المصطلح عند رفاة الطهطاوي بين الترجمة والتعريب. – القاهرة: مكتبة الآداب، 2006. – 230 ص
- 77- 71 إيمان قليعي. المصطلح اللساني بين الترجمة والتعريب.: المجلس الأعلى للغة العربية، 2018 – . ص. 86
78. بسام بركة. معجم اللسانية. – طرابلس: جروز برز، 1985 – 382 ص.

79. بعلبكي رمزي، بعلبكي منير. المورد الأكبر: قاموس إنكليزي-عربي حديث. - بيروت: دار العلم للمالين، 2005. - 2155 ص
80. بوعطية سعيد. الترجمة وإشكالية المصطلح اللساني والنقدي // قوافل. - 2017. - 218-233 ص.
81. تمام حسان. مناهج البحث في اللغة. - دار البيضاء: دار الثقافة، 1982. - 337 ص.
82. الجرجاني. التعريفات. - القاهرة: مكتبة القرآن، 2003. - 34 ص.
83. جورج موانان. مفاتيح الألسنية. - تونس: منشورات سعيدان، 1994. - 34 ص.
84. الجوهري. الصحاح تاج اللغة والصحاح العربية. - بيروت: دار الكتب العلمية، 1999. - 565 ص.
85. 184-159 جباللي ابن يشو. مشكلة اضطراب دلالة المصطلح اللساني // المجلس الأعلى للغة العربية، ص. 184-159 - 2010.
86. حسن باكال. معجم مصطلحات علم اللغة. - بيروت: مكتب لبنان، 1989. - 279 ص.
87. الحمزاوي محمد رشاد. العربية والحداثة أو الفصاحة فصاحات. - تونس: منشورات المعهد القومي لعلوم التربية، 1982. - 97 ص.
88. حمزة قبائل المزيني. المشكل غير المشكل. قضية المصطلح العلمي // مجلة عالمات. - 1993. - 13 ص.
89. رشاش أحمد الهادي. إشكالية المصطلح اللساني في اللغة العربية. - طرابلس: مجلة كلية اللغات، ص. 85-98 - 2018.
90. <https://www.euronews.com/2022/01/07/charlie-hebdo-attack-victims-remembered-seven-years-on>
91. <https://web.archive.org/web/20080527142122/http://www.cnn.com/2005/WORLD/meast/11/12/jordan.blasts/index.html>
92. <https://www.reuters.com/article/us-turkey-security-reina/turkish-court-sentences-nightclub-shooting-suspect-to-life-in-jail-idUSKBN25Y1RN?il=0>
93. <https://www.thenews.com.pk/>
94. DW, Hamas, Hezbollah denounce Paris attacks, <https://www.dw.com/en/hamas-hezbollah-islamic-jihad-denounce-paris-attacks/a-18850966>
95. Al-Jazeera, <https://www.aljazeera.net/news/politics/2016/3/27/في-أوروبا-الهجمات-الإرهابية-لا-توفر-الأمن>
96. BBC, <https://www.bbc.com/news/world-europe-36381602>

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

97. https://www.youtube.com/watch?v=sLXWGr3sgOQ&ab_channel=SkyNews
98. https://www.youtube.com/watch?v=rSpXadFAgmw&ab_channel=CNN
99. https://www.youtube.com/watch?v=DKxbJC3rC-4&ab_channel=CBSEveningNews
100. https://www.youtube.com/watch?v=gr7d1sTDNts&ab_channel=CNN
101. https://www.youtube.com/watch?v=ac6dII2pyjw&ab_channel=CNN
102. [https://www.youtube.com/watch?v=ryOumk7jk70&t=99s&ab_channel=The Economist](https://www.youtube.com/watch?v=ryOumk7jk70&t=99s&ab_channel=TheEconomist)
103. https://www.youtube.com/watch?v=Yyb8YmpBeow&t=44s&ab_channel=CBSEveningNews
104. https://www.youtube.com/watch?v=oRoR6HokwJM&ab_channel=AlArabiya
105. https://www.youtube.com/watch?v=3YI9r6VrLZ4&ab_channel=CNN
106. https://www.youtube.com/watch?v=soYgkwisSh8&ab_channel=CNN
107. https://www.youtube.com/watch?v=Qd4Sk9muT8s&ab_channel=CNN